

વિષ્ણુ સહસ્ર નામ.

:: સ્તોત્ર ::

(ગુજરાતી ભાષામાં ભાષાન્તર સાથે.)

પ્રકાશક :

૦૫/૧૧/૧૯૮૫

અ. સૌ. લલિતા ખલેન

દલાલ હાંદીરલાલ ચત્રભુજદાસનાં ધર્મપત્ની.

નગરશેઠની ખડકી, ભરૂચ.

પ્રત ૧૦૦૦]

[આજીતી પહેલી

સંવત ૧૯૮૫.

સને ૧૯૨૬

૨૪૧

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૮૩૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ વિષ્ણુ સહસ્રનામ

વિષય પ્રેરક ૪૧૭૩૨૧

પ્રસ્તાવના.

આ ગ્રંથ રચવાનો હેતુ એ છે કે ઘણા લાભ બહેનો
મુમુક્ષુ હોય છે છતાં સંસ્કૃત વિદ્યાનો અભ્યાસ
અહ્ય હોવાથી સિધ્ધી અને સરળ
ગુજરાતી ભાષામાં તેમના કલ્યાણ
માટે તૈયાર કરાવ્યો છે તે
આનો હર હમેશ પાઠ
કરી ભગવાનની
પ્રસન્નતા

મેળવે એવી અમારી
શુભ ઇચ્છાથી જનસમાજને
આ ગ્રંથ અર્પણ કરું છું.
આ ગ્રંથ સરળ ગુજરાતી ભાષાન્તર કરવામાં
મદદરૂપ થએલા અમદાવાદ સ્વામીનારાયણ
સંસ્કૃત પાઠશાળાના અધ્યાપક શાસ્ત્રી
ભોળાનાથ કેશવરામનો
અમે ધણોજ
આભાર માનીએ છીએ.

ભગવતદાસાનુદાસ,

આપાડી શુક્લ એકાદશી,
૧૯૮૫
નગરશેઠની ખડકી ભરૂચ.

અ. સૌ. લલિતા બેન
દલાલ ઠાકેરલાલ ચત્રભુજદાસનાં
ધર્મપત્નીનાં જય શ્રી કૃપણ.

શ્રી ગજનન પ્રસન્નોસ્તુ.

લંબોદર નમસ્તુભ્યમ્ સતતં મોદક પ્રિય ।
નિર્વિઘ્નં કુરૂ મે દેવ સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિહઃ ॥

હે મોટા પેટવાળા, મોદક જેને વહાલા છે તેવા,
અને સર્વ કાર્યોની સિદ્ધિ કરનાર, હે ગણપતિ તમોને
હું નમસ્કાર કરું છું અને મારું કાર્ય વિઘ્ન વિના
પૂરું પાડે.

શ્રીનાથજી સ્તવન.

સ્મરૂ શ્રીનાથજી નિત્ય, સર્વ લીલા ઝનાવીને;
ભક્તને હૃદયે સ્થાપી શ્રી કૃષ્ણ પુરૂષોત્તમે.
પ્રહ્લ સ્મરણ મંત્ર આ, “શ્રીનાથઃ શરણં મમ,”
સુખ હઃખે સદા વંદુ, આચર્ય મહાપ્રભુને.
શ્રી વલ્લભની કૃપાથી ખીરાજે સ્વગૃહે નાથ,
પાસે રાખે યોગી જેમ સાવધાને ભજે સૌ.
સર્વદા સર્વ ભાવેથી, હેતુભૂત શ્રીનાથને,
ચરણે મન તન્મય, કરી સ્થાપો સર્વથા.

પરમ સત્યરૂપ પરમાત્માનું ધ્યાન.

જે પરમાત્માથી આ જગતની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ, તથા લય થાય છે, જે ઇશ્વર કાર્યરૂપ જગતમાં કારણ રૂપે વ્યાપી રહેલા છે, જે ઇશ્વર આ મિથ્યા જગતથી જુદા પણ છે અને જ્ઞાનરૂપ અને સ્વયં પ્રકાશ છે, જે ઇશ્વરે પોતાના જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશથી માયા રૂપ કપટને ટાળી નાખ્યું છે, અને જે ઇશ્વરનો ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળમાં તથા જગત સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ એ ત્રણ અવસ્થામાં નાશ નથી; એવા સત્ય સ્વરૂપ અને સર્વથી શ્રેષ્ઠ પરમાત્માનું અમો ધ્યાન કરીએ છીએ.

અથશ્રી વિષ્ણુસહસ્રનામ સ્તોત્ર

ભાષાંતર.

॥ અથશ્રી વિષ્ણુસહસ્રનામ પ્રારબ્ધતે. ॥

યસ્ય સ્મરણમાત્રેણ જન્મસંસારબંધનાત્ ।

વિમુચ્યતે નમસ્તસ્મૈ વિષ્ણુવે પ્રભવિષ્ણુવે ॥ ૧ ॥

જેના ધ્યાન માત્રથી મનુષ્ય જન્મ મરણમાંથી મોક્ષ
પામે એવા સમર્થ વિષ્ણુ ભગવાનને હું નમું છું.

નમઃ સમસ્તભૂતાના માહિ ભૂતાય ભૂભૂતે ।

અનેક રૂપરૂપાય વિષ્ણુવે પ્રભવિષ્ણુવે ॥ ૨ ॥

સર્વ પ્રાણી માત્રથી પ્રથમ અનેક રૂપ ધારણ કરનાર
એવા વિષ્ણુ ભગવાનને હું પગે લાગું છું.

વૈશંપાયન ઉવાચ ॥

શ્રુત્વા ધર્મનિશેષેણ પાવનાનિ ચ સર્વશઃ ।

યુધિષ્ઠિરઃ શાંતનવં પુનરે વાલ્મ્યભાષત ॥ ૩ ॥

વૈશંપાયન બોલ્યા કે હું જન્મેજન્મ ? જઘા ધર્મોને
અને જઘાં પવિત્ર વચ્ચેનાં સાંભળી લીખ્મપિતાને યુધિષ્ઠિર
રાજાએ ફરીથી પૂછ્યું.

યુધિષ્ઠિર ઉવાચ ॥

કિમેકં દૈવતં લોકે કિંવાપ્યેકં પરાયણમ્ ।

સ્તુવંતઃ કંકભર્યતઃ પ્રાપ્નુયુર્માનવાઃ શુભમ્ ॥૪॥

યુધિષ્ઠિર પુછે છે કે આ લોકમાં શ્રેષ્ઠ દેવ કોણ ?
અને માણસો કોની સ્તુતિ કરવાથી અને કોને પૂજવાથી
શુભ ફળને પામે ?

કો ધર્મઃ સર્વધર્મણાં ભવતઃ પરમો મતઃ ।

કિં જપન્મુચ્યતે જંતુર્જન્મસંસારબંધનાત્ ॥૫॥

સર્વ ધર્મોમાં આપે શ્રેષ્ઠ ધર્મ કયો માનેલો છે ?

અને માણસ કોનો જપ કરવાથી જન્મ મરણ વિગેરેમાંથી મુક્ત થાય છે ?

ભીષ્મ ઉવાચ ॥

જગત્પ્રભું દેવદેવમનંતં પુરૂષોત્તમમ્ ।

સ્તુવન્નામસહસ્રેણ પુરૂષઃ સતતોત્થિતઃ ॥ ૬ ॥

ભીષ્મએ જવાળ આપ્યો કે જગતના પ્રભુ, દેવના દેવ; નાશ રહિત, પુરૂષોમાં શ્રેષ્ઠ એવા ભગવાનની સહસ્ર નામથી સ્તુતિ કરે તો મુક્ત થાય.

તમેવ ચાર્ય્યન્નિત્યં ભક્ત્યા પુરૂષમવ્યયમ્ ।

ધ્યાયન્ સ્તુવન્નમસ્યંશ્ચ યજમાનસ્તમેવચ ॥ ૭ ॥

નાશ રહિત પરમાત્માની ભક્તિથી નિત્ય પુજા કરનાર અને ધ્યાન કરનાર સ્તુતિ કરનાર માણસ મુક્ત થાય છે.

અનાદિનિધનં વિષ્ણું સર્વલોક મહૈશ્વરમ્ ।

લોકા ધ્યક્ષં સ્તુવન્નિત્યં સર્વદુઃખતિગ્ગો ભવેત્ ॥ ૮ ॥

જન્મ-મરણ રહિત સર્વ લોકમાં શ્રેષ્ઠ, લોકને પાલન કરનાર એવા શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનની સ્તુતિ કરનાર માણસ સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાય છે.

બ્રહ્મણ્યં સર્વધર્મજ્ઞં લોકોનાં કીર્તિવર્ધનમ્ ।

લોકનાથં મહદ્ભૂતં સર્વભૂત ભવોદ્ભવમ્ ॥ ૯ ॥

પ્રાણજ્ઞાનું હિત કરનાર સર્વ ધર્મોને જાણનાર; લોકોની કિર્તિને વધારનાર; લોકનાનાથ સર્વ પ્રાણીમાત્રને ઉત્પન્ન કરનાર; એવા વિષ્ણુ ભગવાનની સ્તુતિ કરવાથી દુઃખ નાશ પામે છે.

એષ મે સર્વધર્મણાં ધર્મોધિકતમો મતઃ ।

યદ્ભક્ત્યા પુંડરીકાક્ષં સ્તવૈરર્ચ્યેત્તરઃ સદા ॥૧૦॥

સર્વ ધર્મોમાં શ્રેષ્ઠ એ છે કે લાલ કમળ સરળા તેજવાળા ભગવાનની, મનુષ્યે ભક્તિથી નિત્ય સ્તુતિ કરવી પુનઃ કરવી.

પરમં યો મહત્તેજઃ પરમં યો મહત્તપઃ ।

પરમં યો મહદ્બ્રહ્મ પરમં યઃ પરાયણમ્ ॥ ૧૧ ॥

જે પરમાત્મા સર્વ શ્રેષ્ઠ મોટા તેજસ્વી છે, અને સર્વ શ્રેષ્ઠ મોટા તપ રૂપ છે અને શ્રેષ્ઠ બ્રહ્મ રૂપ અને મનુષ્યે મેળવવા યોગ્ય છે.

પવિત્રાણાં પવિત્રં યો મંગલાનાં ચ મંગલમ્ ॥

દૈવતં દેવતાનાંચ ભૂતાનાં યોવ્યયઃ પિતા । ૧૨ ।

પવિત્ર વસ્તુઓમાં પવિત્ર; મંગળ વસ્તુઓમાં મંગળ-રૂપ; દેવોના પણ દેવ અને પ્રાણીમાત્રના નાશ રહીત માતા પિતારૂપ છે.

યતઃ સર્વાણિ ભૂતાનિ ભવંત્યાદિ યુગાગમે ।

યસ્મિન્શ્ચ પ્રલયં યાંતિ પુનરેવ યુગક્ષયે ॥ ૧૩ ॥

તસ્ય લોકપ્રધાનસ્ય જગન્નાથસ્ય ભુપતે ।

વિષ્ણોર્નામસહસ્રં મે શૃણુ પાપભયાપહમ્ ॥૧૪॥

યુગની શરૂઆતમાં જેનાથી સર્વ પ્રાણી ઉત્પન્ન થાય છે અને પાછા યુગના અંતમાં સર્વ પ્રાણીઓ જે ભગવાનને વિષે લય પામે છે તેવા લોકના અધિષ્ઠાતા શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનનાં, પાપને નાશ કરનારાં હજારો નામ હું તમોને કહું છું તે હે રાજ સાંભળો.

યાનિ નામાનિ ગૌણાનિ વિખ્યાતાનિ મહાત્મનઃ ।

ઋષિભિઃ પરિગીતાનિ તાનિ વક્ષ્યામિ ભૂતયે ॥૧૫॥

ભગવાનનાં પ્રસિદ્ધ અને ગુપ્ત નામો રૂષિઓએ ગા-એલાં છે તે તમોને તમારા કલ્યાણને માટે કહું છું.

॥ ઇતિ ઉપોદ્ધાતઃ ॥

અથ કરન્યાસઃ

ૐ અસ્થ શ્રી વિષ્ણુર્હિવ્યસહસ્રનામસ્તોત્રમંત્રસ્ય
 ભગવાન્ વેદવ્યાસ ઋષિઃ ॥ શ્રી વિષ્ણુઃ પરમાત્મા
 દેવતા ॥ અનુષ્ટુપ્ છંદઃ ॥ અમૃતાંશૂદ્ધભવો ભાનુરિતિ
 ણીજમ્ ॥ દેવકીનંદનઃ સ્પૃષ્ટેતિ શક્તિઃ ત્રિસાંભા સામગઃ
 સામેતિ હૃદયમ્ ॥ શાંખભૂત્તંદકી ચક્રીતિ કીલકમ્ ॥ શાંગ^૧;
 ધન્વા ગદાધર ઇત્યસ્તમ્ ॥ રથાંગપાણિરક્ષોભ્ય ઇતિ કવ-
 ચમ્ ॥ ઉદ્ભવઃ ક્ષોભણો દેવ ઇતિ પરમો મંત્રઃ ॥ શ્રી
 મહાવિષ્ણુપ્રીત્યર્થે જપે વિનિયોગઃ । વિશ્વં વિષ્ણુર્વષટ્કાર
 ઇત્યંશુષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥ અમૃતાંશૂદ્ધભવોભાનુરિતિ તર્જ-
 નીભ્યાં નમઃ ॥ સુવર્ણુ ગિંદુ રક્ષોભ્ય ઇત્યનામિકાભ્યાં નમઃ ॥
 નિમિષોડનિમિષઃ સ્વર્ગવીતિ કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ॥ રથાંગપાણિ
 રક્ષોભ્ય ઇતિ કરતલકરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ ॥

વિનિયોગઃ

આ વિષ્ણુસહસ્ર, સ્તોત્રના વેદવ્યાસ ઋષિ છે, વિષ્ણુ
 પરમાત્મા દેવતા છે; અનુષ્ટુપ્ છંદ છે; સૂર્ય ચંદ્ર ણીજ
 છે; દેવકીના પુત્ર શક્તિરૂપ છે; સામવેદ હૃદય છે; શાંખ
 ચક્રને ધારણ કરનાર ભગવાન્ કિલક રૂપ છે; ધનૂષ અને
 ગદાને ધારણ કરનાર પરમાત્મા અસ્ત્ર રૂપ છે; ચક્રને
 ધારણ કરનાર ભગવાન્ કવચ રૂપ છે; પ્રકૃતિ અને પુરૂષરૂપ
 ભગવાન્ પરમ મંત્ર છે; અને આનો ઉપયોગ હું વિષ્ણુ
 ભગવાનની પ્રસન્નતા મેળવવા કરું છું.

ન્યાસ:

- (૧) વષટ્કાર શબ્દ જોલી જે અંગુઠાને નમસ્કાર કરવા.
- (૨) ચંદ્ર અને સૂર્યનારાયણનાં નામ જોલી જે તર્જની આંગળીઓને નમસ્કાર કરવા. (૩) પ્રહ્માનું નામ જોલી વચલી આંગળીઓને નમસ્કાર કરવા. (૪) સારી આકૃતિવાળા ભગવાનનું નામ જોલી જે અનામિકા આંગળીઓને નમસ્કાર કરવા. (૫) પુંખની માળા ધારણ કરનાર ભગવાનનું નામ જોલી જે ટચલી આંગળીઓને નમસ્કાર કરવા. (૬) શંખ ચક્ર ધારણ કરનાર ભગવાનનું નામ જોલી જે હથેળીઓને નમસ્કાર કરવા.

હૃદયાદિ ન્યાસ:

- (૧) વષટ્કાર જોલી હૃદયને હાથ અડાડવો.
- (૨) ચંદ્ર સૂર્યનું નામ જોલી માથાને.
- (૩) પ્રહ્માનું નામ જોલી શિયાળે.
- (૪) સારી આકૃતિવાળા ભગવાનનું નામ જોલી જે હાથને.
- (૫) વિષ્ણુ ભગવાનનું નામ જોલી જે આંખોને.
- (૬) શંખ ચક્ર ધારણ કરનાર ભગવાનનું નામ જોલી માથા ઉપર ચંપટી વગાડવી.

અથ ધ્યાનમ્

શાંતાકારં ભુજગશયનં પદ્મનાભં સુરેશં ।
 વિશ્વાધારં ગગનસદૃશં મેઘવર્ણં શુભાંગમ્ ॥
 લક્ષ્મીકાન્તં કમનસયનં યોગિભિર્ધ્યાનગમ્યં ।
 વદે વિષ્ણુ ભવભયહરં સર્વલોકૈકનાથં ॥ ૧ ॥

શાંત આકૃતિવાળા સાપના ઉપર શયન કરનાર જેની નાભિમાં કમળ છે એવા અને દેવોને નિયમમાં રાખનારા વિશ્વના આધાર રૂપ આકાશના જેવા નિરાકાર; વર્ષાઋતુના વાદળ જેવા શ્યામ રંગવાળા, મંગળમય શરીરવાળા; લક્ષ્મીના સ્વામિ; કમળના જેવી આંખોવાળા યોગિઓએ ધ્યાન કરેલ; સંસારના ભયથી બચાવનારા સર્વ લોકના પાળનારા વિષ્ણુ ભગવાનનું હું ધ્યાન ધરું છું.

ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય.

વિશ્વં વિષ્ણુર્વષટ્કારો ભૂતભવ્યભવત્રપ્તુઃ ।
 ભતકૃદ્ભૂતંભૃદ્ભાવો ભૂતાત્મા ભૂતભાવનઃ ૧

૧ ચૌદ લોકરૂપ ૨ સર્વ વ્યાપક ૩ વષટ્કારરૂપ ૪ ભૂત ભવિષ્ય અને વર્તમાનના જાણનારા ૫ પ્રજ્ઞાના સ્વરૂપથી જગતને કૃતપન્ન કરનારા ૬ સત્વગુણને ધારણ કરી સર્વ પ્રાણીઓનું પોષણ કરનારા ૭ જગતરૂપે દેખાતા ૮ સર્વ

પ્રાણીઓના અંતરાત્મા ૬ સર્વ પ્રાણીઓને કર્મ પ્રમાણે
કળ આપનારા.

પૂતાત્મા પરમાત્મા ચ મુક્તાનાં પરમા ગતિઃ ।

અવ્યયઃ પુરુષઃ સાક્ષી ક્ષેત્રજોઽક્ષર એવ ચ ॥ ૨ ॥

૧૦ પવિત્ર સ્વરૂપવાળા ૧૧ શુદ્ધ સ્વરૂપવાળા ૧૨
મુક્ત પુરૂષોના આધારરૂપ ૧૩ વિકાર રહિત ૧૪ શરીરમાં
રહેનારા ૧૫ સર્વ પ્રાણીઓને જોનારા ૧૬ સર્વનાં શરીર
ધૃત્યાદિને જાણનારા ૧૭ અવિનાશી,

યોગો યોગવિદાં નેતા પ્રધાનઃ પુરુષેશ્વરઃ ।

નારસિંહવપુઃ શ્રીમાન્ કેશવઃ પુરુષોત્તમઃ ॥ ૩ ॥

૧૮ જીવ અને ઇશ્વરની એકતા કરાવનારા યોગરૂપ
(સમાધિરૂપ) ૧૯ યોગીઓના રક્ષણ કરનાર ૨૦ માયા
અને જીવને નિયમમાં રાખનારા ૨૧ નૃસિંહ અવતાર ધારણ
કરનારા ૨૨ છાતીમાં લક્ષ્મીને ધારણ કરનારા ૨૩ કેશી
નામના દૈત્યને મારનારા ૨૪ સર્વ પુરૂષોમાં શ્રેષ્ઠ.

સર્વઃ શર્વઃ શિવઃ સ્થાણુર્ભૂતાદિર્નિર્ધિરવ્યયઃ ।

સંભવો ભાવનો ભર્તા પ્રભવઃ પ્રભુરીશ્વરઃ ॥ ૪ ॥

૨૫ સર્વ વસ્તુનો નાશ અને ઉત્પત્તિને જાણનારા
૨૬ પ્રલય વખતે સર્વના ઝાડારના જ્ઞાનને નાશ કરનારા ૨૭
૨૭ કલ્યાણરૂપ ૨૮ નિરંતર સ્થિર રહેનારા ૨૯ સર્વ પ્રાણી

ઓને ઉત્પન્ન કરનારા ૩૦ પ્રલય વળતે જગતને પોતાના સ્વરૂપમાં લય કરનારા ૩૧ દુષ્ટોને મારી સાધુ પુરુષોનું રક્ષણ કરનારા ૩૨ સર્વ પ્રાણીઓને પોતાના કર્મના યોગ્ય ફળ આપનારા ૩૩ સર્વ પ્રાણિ માત્રનું પોષણ કરનારા ૩૪ સર્વ કર્મમાં સમર્થ ૩૬ ઉપાધિ રહીત ઐશ્વર્યવાળા.

સ્વયંભૂઃ શંભુરાદિત્યઃ પુષ્કરાક્ષો મહાસ્વનઃ ।

અનાદિનિધનો ધાતા વિધાતા ધાતુરુત્તમઃ ॥ ૫ ॥

૩૭ જગતનું રક્ષણ કરવા માટે પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થનારા ૩૮ પોતાના ભક્તોનું કલ્યાણ કરનારા ૩૯ સર્વ મંડળમાં રહેનારા ૪૦ કમળ જેવા નેત્રવાળા ૪૧ ત્રણ વેદથી ગવાતા ૪૨ જન્મ મરણ રહિત (આદિ અંતરહિત) ૪૩ શિવાદિકરૂપે કર્મોના ફળો પ્રમાણે સુખ દુઃખ આપનારા ૪૪ શેષનાગ ઇત્યાદિને ધારણ કરનારા ૪૫ બ્રહ્મા, પૃથ્વી વિગેરે ભૂતોમાં ઉત્તમ.

અપ્રમેયો હૃષીકેશઃ પદ્મનાભોઽમરપ્રભુઃ ।

વિશ્વકર્મા મનુસ્ત્વષ્ટા સ્થવિષ્ટઃ સ્થવિરોદ્ધ્રુવઃ ॥ ૬ ॥

૪૬ જેનું સ્વરૂપ ન સમજી શકાય તેવા ૪૭ ઇન્દ્રિયોને ગતિ આપનારા ૪૮ જેની નાભિમાં કમળ છે એવા ૪૯ ઇન્દ્રાદિ દેવોના સ્વામિ ૫૦ વિશ્વને ઉત્પન્ન કરનારા ૫૧ વિશ્વનું મનન કરનારા ૫૨ વિશ્વનું સંહાર કરનારા ૫૩ મોટી મૂર્તિવાળા ૫૪ એક સરખા સ્વરૂપવાળા.

અમ્રાસ્યઃ શાશ્વતઃ કૃષ્ણો લોહિતાક્ષઃ પ્રતર્દનઃ ।

પ્રભુતસ્તિકકુબ્જામ પવિત્રં મંજલં પરમ્ ॥ ૭ ॥

૫૫ મન અને વાણીથી ન બાણી શકાય તેવા ૫૬ ત્રણકાળમાં સરખા સ્વરૂપવાળા ૫૭ મેઘના સરખી શ્યામ મૂર્તિવાળા ૫૮ રાતાં નેત્રવાળા ૫૯ પ્રણય વખતે સર્વનો સંહાર કરનારા ૬૦ જ્ઞાન અને ઐશ્વર્યાદિકવાળા ૬૧ ઉપર નીચે અને મધ્યમાં વાસ કરનારા ૬૨ નિર્મળ સ્વરૂપ ૬૩ પરમ કલ્યાણરૂપ.

ઈશાનઃ પ્રાણુહઃપ્રાણો જ્યેષ્ઠઃ શ્રેષ્ઠઃ પ્રજાપતિઃ ।

હિરણ્યગર્ભો ભૂગર્ભો માધવો મધુસૂદનઃ ॥ ૮ ॥

૬૪ સર્વ પ્રાણીઓને નિયમમાં રાખનાર ૬૫ સર્વના કાળરૂપ ૬૬ પ્રાણુ વાયુ સ્વરૂપે સર્વને જીવાડનાર ૬૭ સર્વ કરતાં મોટા ૬૮ સર્વ કરતાં શ્રેષ્ઠ ૬૯ પ્રજાનું પાલન કરનારા ૭૦ સૂવર્ણના ઇંડામાં રહેનારા ૭૧ જેમના ઉદરમાં પૃથ્વી છે તેવા ૭૨ લોકોના સ્વામી ૭૩ મધુ હૈત્યનો નાશ કરનારા.

ધૃષિરો વિક્રમી ધન્વી મેધાવી વિક્રમઃ ક્રમઃ ।

અનુત્તમો દુરાધર્ષઃ કૃતઃ કૃતિરાત્મવાન્ ॥ ૯ ॥

૭૪ સર્વ શક્તિમાન ૭૫ પરાક્રમ કરનારા ૭૬ ધનુષને ધારણ કરનારા ૭૭ બુદ્ધિશાળી ૭૮ ગરૂડ વિના સર્વ

ઠેકાણે જનારા ૭૯ જગતમાં ફરનારા ૮૦ સર્વ કરતાં વધારે
 શ્રેષ્ઠ ૮૧ હૈયોથી પણ પરાજય નહિ પામનારા ૮૨ મા-
 ણસોનાં પાપ પુણ્ય જાણનારા ૮૩ પુરુષના પ્રયત્ન રૂપ ૮૪
 આત્મ સ્વરૂપ.

સુરેશઃ શરણું શર્મ વિશ્વરેતાઃ પ્રજાભવઃ ।

અહઃ સંવત્સરો વ્યાસઃ પ્રત્યયઃ સર્વદર્શનઃ । ૧૦ ।

૮૫ દેવોના સ્વામી ૮૬ સર્વનાં દુઃખ હાણનારા ૮૭
 પરમાનંદ રૂપ ૮૮ વિશ્વનાં કારણરૂપ ૮૯ પ્રજાને ઉત્પન્ન કર-
 નારા ૯૦ દિવસરૂપ ૯૧ વર્ષરૂપ ૯૨ સર્પની માફક પકડી
 નહિ શકાય તેવા ૯૩ ઉત્તમ બુદ્ધિથી જાણવા યોગ્ય ૯૪
 સર્વ વસ્તુને જોનારા.

અજઃ સર્વેશ્વરઃ સિદ્ધઃ સિદ્ધિઃ સર્વાદિરચ્યુતઃ ।

વૃષાકપિરમેયાત્મા સર્વયોગવિનિસૃતઃ ॥ ૧૧ ॥

૯૫ જન્મ રહિત ૯૬ સર્વના સ્વામી ૯૭ સર્વ કામને
 કરનારા ૯૮ સર્વ કાર્યના સ્વરૂપ ૯૯ ઉત્પત્તિ રહિત
 ૧૦૦ પોતાના સ્વરૂપથી બ્રહ્મ નહિ થનારા ૧૦૧ સદ્ધર્મનું
 રક્ષણ કરનારા ૧૦૨ જેના સ્વરૂપનું ગાપ ન થઈ શકે
 તેવા ૧૦૩ સર્વ પ્રકારના કર્મબંધનથી મુક્ત થએલા.

વસુર્વસુમનાઃ સત્યઃ સમાત્મા સંમિતઃ સમઃ ।

અમોઘઃ પુણ્ડરીકાક્ષો વૃષકર્મા વૃષાકૃતિઃ ॥ ૧૨ ॥

૧૦૪ ગ્રાણીમાત્રમાં વસનારા ૧૦૫ ઉદાર મનવાળા
 ૧૦૬ સત્ય સ્વરૂપ ૧૦૭ રાગદ્વેષ રહિત ૧૦૮ વસ્તુ માત્રથી
 નમાવી શકાય તેવા ૧૦૯ સર્વ કાલમાં એક સરખા સ્વરૂ-
 પવાળા ૧૧૦ સ્તુતિ કરનારા ભકતોને ફળ આપનાર ૧૧૧
 કમળના સરખા નેત્રવાળા ૧૧૨ લોક હિતને માટે શાસ્ત્ર
 પ્રમાણે મર્યાદા પાળનારા ૧૧૩ સત્ય ધર્મ સ્થાપન કરવા
 માટે શરીર ધારણ કરનારા.

રૂદ્રો બહુશિરા બભૃર્વિશ્વયોનિઃ શુચિશ્રવાઃ ।

અમૃતઃ શાશ્વતઃ સ્થાણુ વરારોહો મહાતપઃ ॥૧૩॥

૧૧૪ જગતનો સંહાર કરનારા ૧૧૫ ઘણા માથા-
 વાળા ૧૧૬ સર્વનું પાલન કરનારા ૧૧૭ જગતને પેદા
 કરનારા ૧૧૮ પવિત્ર યશવાળા ૧૧૯ અમર અગર મરણ
 રહિત ૧૨૦ અચળ સ્વરૂપવાળા ૧૨૧ સુંદર અંગવાળા
 ૧૨૨ મહાન તપ કરનારા.

સર્વગઃ સર્વવિદ્ભાનુર્વિશ્વક્ષેનો જનાર્દનઃ ।

વેદો વેદવિદ્ વ્યંગો વેદાંગો વેદવિત્ કવિઃ ॥ ૧૪ ॥

૧૨૩ સર્વ ઠેકાણે જનારા ૧૨૪ દૈત્યોને નસાડનારા
 ૧૨૫ પાપીને નકામાં નાખનારા ૧૨૬ સંપૂર્ણ જ્ઞાનવાળા
 ૧૨૭ આર વેદને જાણનારા ૧૨૮ સર્વ જ્ઞાનથી સંપૂર્ણ ૧૨૯
 વેદ વિગેરેના અંગોવાળા ૧૩૦ વેદનો વિચાર કરનારા ૧૩૧
 સર્વ વસ્તુને સંપૂર્ણ રીતે જાણનારા.

લોકાધ્યક્ષઃ સુરાધ્યક્ષો ધર્માધ્યક્ષઃ કૃતાકૃતઃ ।

ચતુરાત્મા ચતુર્વ્યુહશ્ચતુર્દેવશ્ચતુર્ભુજઃ ॥ ૧૫ ॥

૧૩૨ સર્વ ઉપર નજર રાખનારા ૧૩૩ દેવોમાં મુખ્ય
૧૩૪ સર્વ ધર્મોને જાણનારા ૧૩૫ કાર્ય અને કારણરૂપ
(જગત અને માયારૂપ) ૧૩૬ પ્રજ્ઞાદિક ચાર વિભુતિવાળા
(પ્રજ્ઞા દક્ષક કાળ તથા સર્વ પ્રાણીઓ) ૧૩૭ શરીરરૂપી
ચાર વિભુતિવાળા (વાસુદેવ, સંકર્ષણ, પ્રહ્લ્લન અને અ-
નિરૂદ્ધ) ૧૩૮ ચાર હાથવાળા ૧૩૯ ચાર હાથવાળા.

આનિષ્ણુભોજનં ભોક્તા સહિષ્ણુર્જગદાદિજઃ ।

અનયો વિજયોજેતા વિશ્વયોનિઃ પુનર્વસુઃ ॥૧૬॥

૧૪૦ પ્રકાશવાળા ૧૪૧ વૈભવરૂપ ૧૪૨ જીવરૂપ ૧૪૩
ક્ષમાવાળા ૧૪૪ પ્રજ્ઞાને પેદા કરનારા ૧૪૫ સર્વ
દોષોથી મુક્ત ૧૪૬ જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય વિગેરેથી જગતને
જીતનારા ૧૪૭ કામ, ક્રોધ વિગેરેને જીતનારા ૧૪૮ વિશ્વને
પેદા કરનારા ૧૪૯ શરીરમાં વારંવાર આત્મા સ્વરૂપે
નિવાસ કરનારા.

ઉપેદ્રો વામનઃ પ્રાંશુરભોધઃ શુચિરર્જિતઃ ॥

અતીંદ્રઃ સંગ્રહઃ સર્ગો ધૃતાત્મા નિયમોયમઃ ॥૧૭॥

૧૫૧ ઈન્દ્રના નાનાભાઈ ૧૫૨ વામન સ્વરૂપ ધારણ
કરનારા ૧૫૩ વામનરૂપે પૃથ્વી ભરતી વખતે ઉંચા થયેલા

૧૫૪ સર્વને કર્મ :પ્રમાણે ફલ આપનારા ૧૫૫ ભક્તોને
પવિત્ર કરનારા ૧૫૬ મોટા બળવાળા ૧૫૭ ઐશ્વર્ય વિગેરે
શુભોથી ઈન્દ્રને જીતનારા ૧૫૮ સંહાર કરતી વખતે વસ્તુ
માત્રનો નાશ કરનારા ૧૫૯ ઉત્પત્તિ વખતે સર્વને પેદા
કરનારા ૧૬૦ સ્વરૂપને ધારણ કરનારા ૧૬૧ પ્રજાને અધિ-
કારી બનાવનારાં કર્મ કરનારા ૧૬૨ સર્વને નિયમમાં રાખનારા.

વેધો વૈધઃ સહાયોગી વીરહા માધવો મધુઃ ।

અતીંદ્રિયો મહા માયો મહોત્સાહો મહાબલઃ॥૧૮॥

૧૬૩ મુક્ત પુરૂષોને જાણવા યોગ્ય, ૧૬૪ સર્વ વિ-
દ્યામાં કુશળ, (૧૬૫) નિત્ય સ્વરૂપમાં વાસ કરનારા, ૧૬૬
સદ્ધર્મનું રક્ષણ કરવા માટે અસુરોને મારનારા, ૧૬૭ મા-
યાને વશ રાખનારા, ૧૬૮ ભક્તોને આનંદ આપનારા,
૧૬૯ ઈંદ્રિઓથી ન જીતાયેલા, ૧૭૦ મોટી માયાવાળાને
પણ ભુલાવનારા ૧૭૧ જગતની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ ને લય
કરવા સમર્થ ૧૭૨ સર્વથી વધારે બળવાળા.

મહા બુદ્ધિર્મહાવિર્યો મહા શક્તિર્મહાધૃતિઃ ।

અનિર્દેશયવપુઃ શ્રીમાનામેયાત્મા મહાદ્રિધૃક્ ॥૧૯॥

૧૭૩ મહાન બુદ્ધિશાળી, ૧૭૪ મોટા પરાક્રમિ, ૧૭૫
મોટા શક્તિવાળા, ૧૭૬ મોટા પ્રકાશવાળા, ૧૭૭ જેનું
સ્વરૂપ ન કળી શકાય તેવા, ૧૭૮ લક્ષ્મીના વાસરૂપ, ૧૭૯

જેની બુદ્ધિ કળી ન શકાય તેવા, ૧૮૦ મોટામાં મોટા ગોવ-
ર્ધન પર્વતને ધારણ કરનારા.

મહેષ્વાસો મહીભર્તા શ્રીનિવાસઃ સતાંગતિઃ ।

અનિરુદ્ધઃ સુરાનદો ગોવિદો ગોવિદાં પતિઃ ॥૨૦॥

૧૮૧ મોટા ધનુષને ધારણ કરનારા, ૧૮૨ પૃથ્વીને
ધારણ કરનારા, ૧૮૩ લક્ષ્મીને નિરંતર ધારણ કરનારા,
૧૮૪ સત્પુરુષોને આશ્રય કરવા યોગ્ય, ૧૮૫ ક્રોધથી રોકી
ન શકાય તેવા, ૧૮૬ દેવોને આનંદ આપનારા, ૧૮૭ વરાહ
અવતારથી પૃથ્વીનું રક્ષણ કરનારા, ૧૮૮ વેદ વિગેરે
જાણનારાઓમાં મુખ્ય.

મરીચિર્દમનો હંસઃ સુપર્ણો ભુજગોત્તમઃ ।

હિરણ્ય નાભઃ સુતપાઃ પદ્મનાભઃ પ્રજાપતિઃ ॥૨૧॥

૧૮૯ તેજસ્વીમાં અત્યંત તેજસ્વી, ૧૯૦ મનુ વિગે-
રેનો અવતાર લઈ પ્રજાને નિયમમાં રાખનારા, ૧૯૧ સંસા-
રના ભયને નાશ કરનારા, ૧૯૨ ગરૂડરૂપ, ૧૯૩ શેષનાગરૂપ,
૧૯૪ સોનાના જેવી શોભિતિ નાભિવાળા, ૧૯૫ ઉત્તમ તપ
કરનારા, ૧૯૬ કમળના જેવી ગોળ નાભિવાળા, ૧૯૭ પ્રજાનું
પાલન કરનારા.

અમૃત્યુઃ સર્વદક્ સિંહઃ સંધાતા સંધિમાનુસ્થિરઃ ।

અન્ને, દુર્મર્ષણુઃ શાસ્તા વિશ્વતાત્મા સુરારિહા ॥૨૨॥

૧૬૮ મરણ રહિત, ૧૬૯ પ્રાણીમાત્રનાં કામોને જાણનારા, ૨૦૦ દુષ્ટોનો નાશ કરનારા, ૨૦૧ પ્રાણીઓમાં સ્નેહ કરાવનારા, ૨૦૨ ભક્તો ઉપર પ્રેમ રાખનારા, ૨૦૩ હંમેશાં પોતાના સ્વરૂપમાં અચળ રહેનારા, ૨૦૪ જન્મ રહિત, ૨૦૫ અસુરો જેના તેજને સહન ન કરી શકે તેવા, ૨૦૬ સર્વના ઉપર સત્તા રાખનારા, ૨૦૭ સત્ય અને જ્ઞાનથી જેનું સ્વરૂપ પ્રસિદ્ધ છે એવા, ૨૦૮ દૈત્યોનો નાશ કરનારા.

ગુરુ ગુરૂતમો ધામસત્યઃ સત્યપરાક્રમઃ ।

નિમિષોઽનિમિષઃ સ્ત્રગ્ધી વાયસ્પતિ રૂદારધિઃ ॥૨૩॥

૨૦૯ બ્રહ્મા વિગેરેને વેદનો ઉપદેશ કરનારા, ૨૧૦ બ્રહ્મા વિગેરે ગુરુઓના પણ ગુરુ, ૨૧૧ સર્વ કામનાઓને પુરી પાડનારા, ૨૧૨ સત્ય સ્વરૂપ, ૨૧૩ સત્ય પરાક્રમવાળા, ૨૧૪ યોગ નિદ્રા વળતે આંખને મિચનારા, ૨૧૫ નિત્ય જ્ઞાનસ્વરૂપ હોવાથી આંખ નહિ મીચનારા, ૨૧૬ કુલની માળાઓને ધારણ કરનારા, ૨૧૭ બૃહસ્પતિના સરખી ઉદાર બુદ્ધિવાળા.

અગ્રણીર્ગ્રામણીઃ શ્રીમાન્ ન્યાયો નેતા સમીરણઃ ।

સહસ્રમૂર્ધા વિશ્વાત્મા સહસ્રાક્ષઃ સહસ્રપાત્ ॥૨૪॥

૨૧૮ મુમુક્ષુઓને મોક્ષ આપનારા, ૨૧૯ સર્વ પ્રાણીઓના રાજા, ૨૨૦ લક્ષ્મીનાં પતિ તર્કશાસ્ત્રરૂપ, ૨૨૧

જગતના વ્યવહારને ચલાવનારા, ૨૨૨ પ્રાણીઓના શ્વાસરૂપ, ૨૨૪ અસંખ્ય માથાવાળા, ૨૨૫ સર્વના આત્મારૂપ, ૨૨૬ અસંખ્ય નેત્રોવાળા, ૨૨૭ અસંખ્ય પગવાળા.

આવર્તનો નિવૃત્તાત્મા સંવૃતઃ સંપ્રમર્દનઃ ।

અહઃ સંવર્તકો વહ્નિરનિલો ધરણીધરઃ ॥૨૫॥

૨૨૮ ધર્મ સ્થાપવા અવતાર લેનારા, ૨૨૯ સંસારના બંધનથી મુક્ત સ્વરૂપવાળા, ૨૩૦ લોક દ્રષ્ટિથી માયામાં વીંટાયેલા, ૨૩૧ રૂદ્રકાળ વિગેરેથી જગતનો નાશ કરનારા, ૨૩૨ દીવસને ચલાવનારા, ૨૩૩ પ્રાણશ્ણોએ હોમેલા બલિ-દાનને ગ્રહણ કરનારા, ૨૩૪ પવન મૂર્તિ, ૨૩૫ પૃથ્વીને ધારણ કરનારા.

સુપ્રસાદઃ પ્રસન્નાત્મા વિશ્વધૃગ્વિશ્વભુગ્વિભુઃ ।

સત્કર્તા સત્કૃતઃ સાધુર્જહ્નુર્નારાયણોનરઃ ॥૨૬॥

૨૩૬ શત્રુઓનું પશુ હિત કરનારા, ૨૩૭ રત્નોશુભ્ર અને તમોશુભ્રથી મુક્ત ૨૩૮ જગતને ધારણ કરનારા, ૨૩૯ જગતને લોગવનારા, ૨૪૦ અનેકરૂપ ધારણ કરનારા, ૨૪૧ ભક્તજનોનો આદર કરનારા, ૨૪૨ ભક્તોએ બહુ માનેલા, ૨૪૩ ભક્તોના મનોરથ પુરા કરનારા, ૨૪૪ સંહાર સમયે પ્રાણિને પોતાની તરફ દોરનારા, ૨૪૫ જળમાં શયન કરનારા, ૨૪૬ યોગ્ય માણસને મોક્ષ આપનારા.

અસંખ્યેયોઽપ્રમેયાત્મા વિશિષ્ટઃશિષ્ટઃ કૃત્યશ્રુતિઃ ।
સિદ્ધાર્થ સિદ્ધિસંકલ્પઃ સિદ્ધિદઃસિદ્ધિસાધનઃ ॥૨૭॥

૨૪૭ ગણુના ન થઈ શકે તેટલા સ્વરૂપવાળા, ૨૪૮ કોઈ પણ પ્રમાણથી ન સમજી શકાય તેવા, ૨૪૯ રૂપમાં થિષ્ઠ, ૨૫૦ પોપિને ભારનાર, ૨૫૧ કામ ક્રોધ વિગેરે મનના મેલથી રહિત, ૨૫૨ મુમુક્ષુના અર્થેના સિદ્ધ કરનારા, ૨૫૩ સત્ય સંકલ્પવાળા, ૨૫૪ ભક્તોને સિદ્ધ આપનારા, ૨૫૫ સિદ્ધિઓના સાધનરૂપ.

વૃષાહી વૃષભો વિષ્ણુર્વૃષપર્વા વૃષોદરઃ ।
વર્ધનો વર્ધમાનશ્ચ ચિવિક્તઃ શ્રુતિસાગરઃ ॥૨૮॥

૨૫૬ ધર્મ મૂર્તિ ૨૫૭ ભક્તોની શુભ ઇચ્છા પુરી કરનારા, ૩૫૮ સર્વ વ્યાપક, ૨૫૯ વૈકુંઠમાં જવાની ઇચ્છાવાળા ભક્તોને પગથીઆરૂપ, ૨૬૦ ધર્મને પોતાના ઉદરમાં ધારણ કરનારા, ૨૬૧ ભક્તોની ભક્તિને વધારનારા, ૨૬૨ સંસારરૂપે વૃદ્ધિને પામનારા, ૨૬૩ સંસારથી છુટા રહેનારા, ૨૬૪ ચાર વેદોના સમુદ્રરૂપ.

સુભુજો દુર્ધરો વાગ્મી મહેદ્રો વસુદો વસુઃ ।
નૈકરૂપો બૃહદ્વૃષઃ શિપિવિષ્ટઃ પ્રકાશનઃ ॥ ૨૯ ॥

૨૬૫ સુંદર હાથવાળા, ૨૬૬ મહાદુઃખથી અંતઃકરણમાં ધારી શકાય તેવા, ૨૬૭ વાચાળ, ૨૬૮ મોટા ઈંદ્ર

જેવા, ૨૬૯ ઇચ્છાવાળાને ધન આપનાર, ૨૭૦ આકાશમાં રહેલા વાયુરૂપ, ૨૭૧ ઘણાં સ્વરૂપ ધારણ કરનારા, ૨૭૨ સર્વથી મોટા, ૨૭૩ સૂર્ય વિગેરેના કીરણોમાં રહેનારા, ૨૭૪ પ્રકાશ આપનારા.

ઓજસ્તેજેધૃતિધરઃ પ્રકાશાત્મા પ્રતાપનઃ ।

ઋદ્ધઃ સ્પષ્ટાક્ષરો મંત્રશ્ચંદ્રાંશુભાસ્કરધૃતિઃ ॥ ૩૧ ॥

૨૭૫ બળ ઐશ્વર્ય અને કાન્તિને ધારણ કરનારા, ૨૭૬ સર્વને પ્રકાશ આપનારા, ૨૭૭ તેજથી જગતને તપાવનારા, ૨૭૮ ધર્મ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યથી ભરપુર, ૨૭૯ ઐકારનો જપ કરવાથી અંતઃકરણમાં જણાતા, ૨૮૦ ત્રણ વેદોના મંત્રરૂપ, ૨૮૧ ચંદ્રમાની માફક સર્વને આનંદ આપનારા, ૨૮૨ સૂર્યની કાન્તિની માફક સર્વને જીવાડનારા.

અમૃતાંશૂહલવોભાનુઃ શશબિંદુઃ સુરેશ્વરઃ ।

ઔષધં જગતઃ સેતુઃ સત્યધર્મપરાક્રમઃ ॥ ૩૧ ॥

૨૮૩ ચંદ્રમાને ઉત્પન્ન કરનારા સમુદ્રરૂપ, ૨૮૪ સૂર્યરૂપ, ૨૮૫ ચંદ્રરૂપ, ૨૮૬ ઇંદ્રરૂપ, ૨૮૭ સંસારરૂપી રોગના ઔષધરૂપ, ૨૮૮ જગતની મર્યાદાનું રક્ષણ કરવા માટે કિનારારૂપ, ૨૮૯ ધર્મ જ્ઞાન વિગેરે ગુણોવાળા.

ભૂતભવ્યભવન્નાથઃ પવનઃ પાવનોઽનલઃ ।

કામહા કામકૃત્કાંતઃ કામઃ કામપ્રદઃ પ્રભુઃ ॥૩૨॥

૨૬૦ ત્રણકાળમાં પ્રાણીમાત્રના સ્વામિરૂપ, ૨૬૧ પવન-
રૂપ, ૨૬૨ સર્વ જગતને પવિત્ર કરનારા, ૨૬૩ લકતોના
પાપને જાળવામાં અગ્નિ સ્વરૂપ, ૨૬૪ લકતોની વિષય
વાસનાને નાશ કરનારા, ૨૬૫ લકતોની શુભ ઇચ્છાને પુરી
પાડનારા, ૨૬૬ અત્યંત સુંદર, ૨૬૭ ધર્મ વિગેરે પુરુષા-
ર્થની ઇચ્છાવાળાઓએ સ્તુતિ કરેલા, ૨૬૮ ઇચ્છાવાળાઓની
ઇચ્છા પુરી પાડનારા, ૨૬૯ મહાસમર્થ.

યુગાદિકૃદ્યુગાવર્તો નૈકમાયો મહાશનઃ ॥

અદશ્યોઽવ્યક્તરૂપશ્ચ સહસ્રજિહ્વનંતજિત્ ॥૩૩॥

૩૦૦ સત્યયુગ વિગેરેને બનાવનાર, ૩૦૧ યુગોમાં ફેર-
ફાર કરનારા, ૩૦૨ ઘણી રીતે માયા કરનારા, ૩૦૩ કાળરૂપે
જગતને ભક્ષણ કરનારા, ૩૦૪ બુદ્ધિથી તથા ઇન્દ્રિઓથી
નહિ જણાય એવા, ૩૦૫ અત્યંત સુક્ષ્મ સ્વરૂપવાળા; ૩૦૬
અસંખ્ય દૈત્યોને મારનારા, ૩૦૭ રમત માત્રથી સર્વને
જીતનારા.

ઇષ્ટો વિશિષ્ટઃ શિષ્ટેષ્ટઃ શિખંડી નહુષો વૃષઃ ॥

ક્રોધહા ક્રોધકૃતકર્તા વિશ્વબાહુર્મહીધરઃ ॥ ૩૪ ॥

૩૦૮ યજ્ઞ વિગેરેમાં પૂજવા યોગ્ય, ૩૦૯ સત્ત્વ શુભુથી
સર્વ કરતાં શ્રેષ્ઠ, ૩૧૦ વિક્કાનોને પ્રિય, ૩૧૧ ગંભીર અને
સુંદર બોલનારા, ૩૧૨ માયાથી પાપીઓને બંધનમાં નાખ-

નાશ, ૩૧૩ બાંધોની ઇચ્છા પુરી કરનાર, ૩૧૪ ક્રોધનો નાશ કરનાર, ૩૧૫ ક્રોધ કરનાર હૈત્યાદિનો નાશ કરનાર, ૩૧૬ બધી દિશાઓમાં હાથવાળા, ૩૧૭ સમગ્ર પૃથ્વીને ધારણ કરનાર.

અચ્યુતઃ પ્રથિતઃ પ્રાણુઃ પ્રાણુદો વાસવાનુજઃ ।
અપાંનિધિરધિષ્ઠાનમપ્રભત્તઃ પ્રતિષ્ઠિતઃ ॥૩૫॥

૩૧૮ જન્મ વિગેરે વિકારોથી રહિત, ૩૧૯ મોટા કાર્યો કરવાથી જગતમાં પ્રખ્યાત, ૩૨૦ જગતને સુવાડનાર, ૩૨૧ પ્રાણીઓને બળ આપનાર, ૩૨૨ ઇંદ્રના નાનાભાઈ, ૩૨૩ સમુદ્રરૂપ, ૩૨૪ પ્રાણીઓને ઉત્પન્ન કરનાર, ૩૨૫ પ્રાણીઓને તેમનાં કર્મનું ફળ આપનાર, ૩૨૬ પોતાની સત્તામાં રહેનાર.

સ્કંદઃ સ્કંદધરો ધુર્યો વરદો વાયુવાહનઃ ।

વાસુદેવો બૃહદ્ભાનુરાદિદેવઃ પુરંદરઃ ॥ ૩૬ ॥

૩૨૭ વાયુ સ્વરૂપે સર્વને સુકાવનાર, ૩૨૮ ધર્મનું રક્ષણ કરનાર, ૩૨૯ પ્રાણીઓના જન્મ મરણની વ્યવસ્થા કરનાર, ૩૩૦ ભક્તોને વરદાન આપનાર, ૩૩૧ વાયુ જેવા વેગવાળા, ૩૩૨ વસુદેવના પુત્ર, ૩૩૩ પોતાના મોટા કિરણોથી જગતને પ્રકાશ આપનાર, ૩૩૪ જગતના દેવોમાં સુખ્ય, ૩૩૫ હૈત્યનાં નગરોનો નાશ કરનાર.

અશોકસ્તારણુસ્તારઃ શૂરઃ શૌરિજનેશ્વરઃ ।

અનુકૂલઃ શતાવર્તઃ પદ્મી પદ્મનિભેક્ષણુઃ ॥૩૭॥

૩૩૬ અંતઃકરણુ વિગેરેની ઉર્મિઓથી રહિત, ૩૩૭ દુઃખરૂપ સંસારમાંથી ભકતોને બચાવનારા, ૩૩૮ મનુષ્યોને દુઃખમાંથી બચાવનારા, ૩૩૯ શૂરવીર, ૩૪૦ શૂર નામના યાદવના વંશમાં જન્મેલા, ૩૪૧ સર્વ પ્રાણીઓના સ્વામી, ૩૪૨ પ્રાણીમાત્રને તેમના કર્મ પ્રમાણે અનુકુળતા કરી આપનારા, ૩૪૩ ધર્મનું રક્ષણ કરવા માટે પૃથ્વી ઉપર વારંવાર જન્મ લેનારા, ૩૪૪ હાથમાં કમળ ધારણુ કરનારા, ૩૪૫ કમળની પાંખડી જેવી આંખોવાળા.

પદ્મનાભોઽરવિંદાક્ષઃ પદ્મગર્ભઃ શરીરભૃત્ ।

મહદ્વિકર્કધો વૃધ્ધાત્મા મહાક્ષો ગરૂડધ્વજઃ ॥ ૩૮ ॥

૩૪૬ નાભિમાં કમળને ધારણુ કરનારા, ૩૪૭ કમળની પાંખડી જેવી મોટી આંખોવાળા, ૩૪૮ ભકતોએ અંતઃકરણમાં ધ્યાન કરવા યોગ્ય, ૩૪૯ સર્વના શરિરોનું પોષણ કરનારા ૩૫૦ મોટી મોટી સમૃદ્ધિવાળા, ૩૫૧ આ સંસારમાં પોતાની મરણ પ્રમાણે બંધન થયેલ, ૩૫૨ સર્વથી જુના ૩૫૩ મોટા નેત્રવાળા, ૩૫૪ ગરૂડની નીશાનીની ધ્વજવાળા.

અતુલઃ શરભો ભીમઃ સમયજ્ઞો હવિર્હરિઃ

સર્વલક્ષણલક્ષણ્યો લક્ષ્મીવાન્ સમિતિન્નયઃ ॥૩૯॥

૩૫૫ કોઈની સાથે સરખામણીમાં ન આવી શકે તેવા,
૩૫૬ દરેક પ્રાણીઓને જ્ઞાન આપનારા, ૩૫૭ પાપીઓને
લય આપનારા, ૩૫૮ સમયને સમજનારા, ૩૫૯ યજ્ઞમાં
હોમેલા બલિને લક્ષણ કરનારા, ૩૬૦ દરેક શુભ ચિહ્નોથી
જાણવા યોગ્ય, ૩૬૧ લક્ષ્મીવાળા, ૩૬૨ યુદ્ધમાં જય મે-
ળવનારા.

વિક્ષરો રોહિતો માર્ગોઽહિતુર્દર્શનોદરઃ સહઃ ।

મહીધરો મહાભાગો વેગવાનમિતાશનઃ ॥ ૪૦ ॥

૩૬૩ નાશ રહિત, ૩૬૪ મત્સ્યાવતારને ધારણ કરનારા,
૩૬૫ ધર્મ માર્ગને ચલાવનારા, ૩૬૬ માયારૂપી દોરીને
ઉદરમાં રાખનારા, ૩૬૭ દૈત્યોના બળને સહન કરનારા,
૩૬૮ પોતાની સત્તાથી પૃથ્વીને ધારણ કરનારા, ૩૬૯ મોટા
ભાગ્યશાળી, ૩૭૦ મોટા વેગવાળા, ૩૭૧ સૃષ્ટિનો સંહાર
કરનારા.

ઉદ્ભવઃ ક્ષોભણો દેવઃ શ્રીગર્ભઃ પરમેશ્વરઃ ।

કરણું કારણું કર્તા વિકર્તા ગહનો ગુહઃ ॥ ૪૧ ॥

૩૭૨ જગતને બનાવનારા, ૩૭૩ જીવોને કર્મ પ્રમાણે

ફળ આપવા માટે પ્રકૃતિ અને પુરૂષને ચલાવનારા. ૩૭૪ અનેક પ્રકારની રમતો કરનારા, ૩૭૫ પોતાના ઉદરમાં બધી વિકૃતિને ધારણ કરનારા, ૩૭૬ અતિ શ્રેષ્ઠ, ૩૭૭ સર્વ સાધનોથી ઉત્તમ સાધનરૂપ, ૩૭૮ પૃથ્વી વિગેરેને ઉત્પન્ન કરનારા, ૩૭૯ સર્વ રીતે સ્વતંત્ર, ૩૮૦ અનેક પ્રકારની સૃષ્ટિને રચનારા, સામાન્ય બુદ્ધિથી ન જાણી શકાય તેવા, ૩૮૨ માયાવડે પોતાના સ્વરૂપને ઢાંકી દેનારા.

व्यवसायो व्यवस्थानः संस्थानः स्थानदोषवः ।

परधिः परमः स्पष्टस्तुष्टः पुष्टः शुभेक्षणः ॥૪૨॥

૩૮૩ નિશ્ચયરૂપ, ૩૮૪ જગતમાં વર્ણુ અને આશ્રમની વ્યવસ્થા કરનારા, ૩૮૫ પ્રલય વેળા પ્રાણીઓને પોતામાં લીન કરનારા, ૩૮૬ ધ્રુવ વિગેરે ભકતોને નિવાસસ્થાન આપનારા, ૩૮૭ અવિચળ, ૩૮૮ સર્વથી મોટી સમૃદ્ધિવાળા, ૩૮૯ વિશ્વમાં સર્વ કરતાં શ્રેષ્ઠ, ૩૯૦ પ્રાણિમાત્રને અનુભવ કરવાથી સ્પષ્ટ દેખાતા, ૩૯૧ ભકતો ઉપર ખુશી થનારા, સર્વરૂપે પૂર્ણ, ૩૯૨ સુંદર આંખોવાળા.

રામે વિરામે વિરજે માર્ગેનિયો નયોઽનયઃ ।

वीरः शक्तिमतां श्रेष्ठो धर्मी धर्मविदुत्तमः ॥૪૩॥

૩૯૪ યોગીઓના મનને રમવાના સ્થાનરૂપ, ૩૯૫ નાશ વખતે લય પામવાના સ્થાનરૂપ, ૩૯૬ રજોગુણ તથા

તમોગુણથી રહિત, ૩૯૭ મુમુક્ષુ માણસોને મોક્ષના સાધન
રૂપ, ૩૯૮ ઉત્તમ જ્ઞાનથી પામવા યોગ્ય, ૩૯૯ જગતને
વશ રાખનારા, ૪૦૦ સર્વ રીતે સ્વતંત્ર, ૪૦૧ પરાક્રમિ,
૪૦૨ શક્તિવાળાઓમાં શ્રેષ્ઠ, ૪૦૩ સર્વના ઉદ્ધાર કરનારા,
૪૦૪ ધર્મ જાણનારાઓમાં શ્રેષ્ઠ.

વૈકુંઠઃ પુરુષઃ પ્રાણુઃ પ્રાણુહઃ પ્રાણુવઃ પૃથુઃ ।

હિરણ્યગર્ભઃ શત્રુઘ્નો વ્યાપ્તો વાયુરધોક્ષજઃ ॥૪૪॥

૪૦૫ વૈરાટરૂપ, ૪૦૬ શરીરરૂપી નગરમાં રહેનારા,
૪૦૭ પ્રાણરૂપ, ૪૦૮ પ્રાણિઓને પ્રાણ આપનારા, ૪૦૯
જીકારરૂપ, ૪૧૦ જગતરૂપે વિસ્તાર પામતા, ૪૧૧ માયા-
રૂપે પ્રગટ થનારા, ૪૧૨ દૈત્યોનો નાશ કરનારા, ૪૧૩
કારણરૂપે સર્વમાં રહેલ, ૪૧૪ વાયુરૂપ. ૪૧૫ જ્ઞાનેદ્રિયો
જેને પહોંચી શકતી નથી તેવા.

ઋતુઃ સુદર્શનઃ કાલઃ પરમેષ્ઠીપરિગ્રહઃ ।

ઉગ્રઃ સંવત્સરો દક્ષો વિશ્રામો વિશ્વદક્ષિણુઃ ૪૫ ॥

૪૧૬ વસંતાદિક ઋતુરૂપ, ૪૧૭ સુંદર દર્શનવાળા,
૪૧૮ પ્રલય સમયે સર્વનો નાશ કરનારા, ૪૧૯ પોતાના
મહિમામાં રહેનારા, ૪૨૦ ભક્તિભાવે અર્પણ કરેલ પત્ર
પુષ્પ વિગેરે ગ્રહણ કરનારા, ૪૨૧ સૂર્યાદિકને પણ ભય પ-
માડનારા, ૪૨૨ જેમાં પ્રાણીઓ એકી સાથે રહી શકે તેવા,

૪૨૩ દરેક કામ કરવામાં કુશળ, ૪૨૪ દુઃખી માણસોને વિશ્રાન્તિ આપનાર, ૪૨૫ દરેક કરતાં બહુ કુશળ.

વિસ્તારઃ સ્થાવરઃ સ્થાણુઃ પ્રમાણું બીજમવ્યયમ્ ।
અર્થોઽનર્થો મહાકોશો મહાભોગો મહાધનઃ ॥ ૪૬ ॥

૪૨૬ જગતને વિસ્તાર પામવાનું સ્થાન, ૪૨૭ નિત્ય સ્થીર રહેનારાં, ૪૨૮ પ્રત્યક્ષ વિગેરે પ્રમાણરૂપ, ૪૨૯ નાશ રહિત, ૪૩૦ પરમસુખ આપનારા, ૪૩૧ સર્વ ઈચ્છાઓથી રહિત, ૪૩૨ પંચકોષથી ઢંકાયેલા, ૪૩૩ પરમસુખરૂપ, ૪૩૪ ભોગનાં સાધનરૂપ પુષ્કળ ધનવાળાં.

અનિર્વિણ્ણુઃ સ્થવિષ્ઠોઽભૂર્ધર્મયૂપો મહામખઃ ।
નક્ષત્રનેમિ નક્ષત્રી ક્ષમઃ ક્ષામઃ સમીહનઃ ॥ ૪૭ ॥

૪૩૫ નિત્ય શોકથી રહિત, ૪૩૬ વિરાટરૂપ, ૪૩૭ નિરંતર રહેનારા, ૪૩૮ સરઘર્મના સ્થાનરૂપ, ૪૩૯ મોટા યજ્ઞરૂપ, ૪૪૦ દ્રુવના વાસ તથા સ્થાન, ૪૪૧ ચંદ્રમારૂપ, ૪૪૨ સર્વ કામ કરવામાં શક્તિવાન, ૪૪૩ પ્રાણિમાત્રમાં પોતાના સ્વરૂપથી રહેનારા, ૪૪૪ જીવોના કર્મ પ્રમાણે પ્રેરણા કરનારા.

યજ્ઞ ઈજ્યો મહેજ્યશ્ચ કૃતુઃ સત્ર સતાંગતિઃ ।
સર્વદર્શી વિમુક્તાત્મા સર્વજ્ઞો જ્ઞાનમુત્તમમ્ ॥ ૪૮ ॥

૪૪૫ યજ્ઞરૂપ, ૪૪૬ પૂજવા યોગ્ય, ૪૪૭ સર્વ દેવોને

પૂજન કરવા યોગ્ય, ૪૪૮ યજ્ઞના પશુને બાંધવાના સ્તંભ-
રૂપ, ૪૪૯ લકતોનું રક્ષણ કરનારા, ૪૫૦ લકતોના આશ્ર-
યરૂપ, ૪૫૧ પ્રાણિમાત્રને જોનારા, ૪૫૨ નિત્ય પોતાના
સ્વભાવથી મુક્ત, ૪૫૨ વસ્તુમાત્રના સ્વરૂપને જાણનારા, ૪૫૪
શ્રેષ્ઠ જ્ઞાનરૂપ.

**સુવ્રતઃ સુમુખઃ સૂક્ષ્મઃ સુધોષઃ સુખદઃ સુહૃત્
મનોહરો જીતક્રોધો વીરબાહુ વિદ્યારણુઃ ॥ ૪૯ ॥**

૪૫૫ લકતોને અભય આપવા માટે સારાં વ્રત ધારણ
કરનારા, ૪૫૬ સુંદર મુખવાળા, ૪૫૭ સર્વ કરતાં સૂક્ષ્મ,
૪૫૮ વેદ વિગેરેનું ગાયન કરતી વખતે સુંદર શબ્દવાળા,
૪૫૯ લક્ષ્મી માણસોને અળાંક સુખ આપનારા, ૪૬૦ કંઈ
પણ સ્વાર્થ વગર પ્રાણીઓનું કલ્યાણ કરનારા, ૪૬૧ દર્શન
માત્રથી લકતોનાં મનને વશ કરનારા, ૪૬૨ ક્રોધને જીત-
નારા, ૪૬૩ પરાક્રમિ હાથવાળા, ૪૬૪ અધર્મિનો નાશ કરનારા.

**સ્વાપનઃ સ્વવશો વ્યાપી નૈકાત્મા નૈકકર્મકૃત્ ।
વત્સરો વત્સલો વત્સી રત્નગર્ભો ધનેશ્વરઃ ॥ ૫૦ ॥**

૪૬૫ માયાથી પ્રાણીમાત્રને વશ કરનારા, ૪૬૬ સ્વતંત્ર,
૪૬૭ સર્વવ્યાપક, ૪૬૮ લકતોનું કાગ કરવા અનેકરૂપ
ધારણ કરનારા, ૪૬૯ જગતનિ ઉત્પત્તિ સ્થીતિ અને પ્રલય
કરનારા, ૪૭૦ બધાના નિવાસરૂપ, ૪૭૧ લકતો ઉપર બહુ

પ્રેમ રાખનારા, ૪૭૨ પ્રાણિમાત્રને પ્રબળની માફક પાળનારા,
૪૭૩ પોતાના ઉદરમાં રત્નોને ધારણ કરનારા, ૪૭૪ કુબેરરૂપ.

ધર્મગુપ્તધર્મકૃદ્ધર્મી સદસત્કારમક્ષરમ્ ।

અવિજ્ઞાતા સહસ્રાંશુ વિધાતા કૃતલક્ષણુઃ ॥ ૫૧ ॥

૪૭૫ સતધર્મનું રક્ષણ કરનાર, ૪૭૬ ધર્મની મર્યાદા
પાળનારા, ૪૭૭ ધર્મને અનુસરનારા, ૪૭૮ જગતને ઉત્પન્ન
કરનારા, ૪૭૯ જગત સ્વરૂપ; ૪૮૦ પદાર્થરૂપે નાશવાન,
૪૮૧ નિર્વિકાર, ૪૮૨ પોતાના ભક્તોના દોષ નહિ જોનારા,
૪૮૩ સુર્યરૂપ, ૪૮૩ પદાર્થમાત્રને ઉત્પન્ન કરનારા, ૪૮૫
પોતાની છાતીમાં શ્રીવત્સનું ચિહ્ન ધારણ કરનારા.

મભસ્તિનેમિઃ સત્વસ્થઃ સિદ્ધો ભૂતમહેશ્વરઃ ।

આદિદેવો મહાદેવો દેવેશો દેવભૃગુરૂઃ ॥ ૫૨ ॥

૪૮૬ અંદ્ર અને સૂર્યરૂપ, ૪૮૭ પ્રાણીમાત્રમાં સત્વ
ગુણરૂપે રહેલ, ૪૮૮ સિંહના જેવા પરાક્રમિ, ૪૮૯ પ્રાણિ-
માત્ર કરતાં મોટા, ૪૯૦ પ્રજ્ઞા વિગેરેના પણ દેવ, ૪૯૧
પોતાના આત્મામાં રગનારા, ૪૯૨ દેવોના પણ દેવ, ૪૯૩
બૃહસ્પતિરૂપ.

ઉત્તરો ગોપતિ ગોપિતા જ્ઞાનગમ્યઃ પુરાતનઃ ।

શરીરભૂતભૃદ્ ભેક્તા કર્પીદ્રો ભૂરિદક્ષિણુઃ ॥ ૫૩ ॥

૪૯૪ ભક્તોને તારનારા, ૪૯૫ ધ્વનિદ્ર્યોનું રક્ષણ કરનારા, ૪૯૬ જગતનું રક્ષણ કરનારા, ૪૯૭ જ્ઞાનથી બાણવાયોગ્ય, ૪૯૮ ઘણા જીના પુરૂષરૂપ, ૪૯૯ પાંચભૂતોનું પોષણ કરનારા, ૫૦૦ અત્યંત આનંદ ભોગવનારા, ૫૦૧ રામચંદ્રરૂપ, ૫૦૨ શામ વિજેરેના રૂપથી પ્રાણીઓને દક્ષિણ આપનારા.

સોમપોઽમૃતપઃ સોમઃ પુરજિત પુરસ્તમઃ ॥
વિનયોજયઃ સત્યસંધો દાશાર્હઃ સાત્વતાંપતિઃ ॥૫૪॥

૫૦૩ યજ્ઞમાં સોમરસનું પાન કરનારા, ૫૦૪ અમૃતનું પાન કરનારા, ૫૦૫ ચંદ્રરૂપ, ૫૦૬ ઘણા દૈત્યોને મારનારા, ૫૦૭ વિશ્વરૂપ, ૫૦૮ દુષ્ટોને નિયગમાં રાખનારા, ૫૦૯ અધર્મથી બચાવનારા, ૫૧૦ સત્યઃપ્રતિજ્ઞાવાળા, ૫૧૧ ભક્તોની મંદ્યા પુરી કરનારા, ૫૧૨ ભક્તોનું યોગક્ષેમ ચલાવનારા.

જીવો વિનયિતા સાક્ષી મુકુદોઽમિતવિક્રમઃ ।
અમ્ભોનિધિ રતંતાત્મા મહોદધિશયોઽન્તકઃ ॥૫૫॥

૫૧૩ શરીરમાં જીવરૂપ, ૫૧૪ માણસોને વિનય શીખવનારા, ૫૧૫ જ્ઞાનીઓને મોક્ષ આપનારા, ૫૧૬ ઘણા પરાક્રમવાળા, ૫૧૭ સમુદ્રરૂપ, ૫૧૮ માપ ન થઈ શકે એવા સ્વરૂપવાળા ૫૧૯ પ્રલય વખતે યોગ નિંદ્રાથી શયન કરનારા, ૫૨૦ પ્રાણીઓનો નાશ કરનારા કાળ સ્વરૂપ.

અન્ને મહાર્હઃ સ્વાભાવ્યો જ્ઞતામિત્રઃ પ્રમોદનઃ ।

આનદો નંદનો નંદઃ સત્યધર્મા ત્રિવિક્રમઃ ॥૫૬॥

૫૨૧ જન્મ રહિત, ૫૨૨ પૂજવા યોગ્ય, ૫૨૩ સ્વાભાવિક રીતે પ્રગટ થનારા, ૫૨૪ દરેક શત્રુઓનો નાશ કરનારા, ૫૨૫ આત્મજ્ઞાનરૂપ, અમૃતનો આશ્રય લેનારા, ૫૨૬ પરમાનંદરૂપ, ૫૨૭ ભક્તોને પ્રસન્ન કરનારા, ૫૨૮ દરેક સંપત્તિઓથી જોડાયેલા, ૫૨૯ જ્ઞાન વિગેરે સત્ય ધર્મ પાળનારા, ૫૩૦ વામન અવતાર લેનારા.

મહર્ષિઃ કપિલાચાર્યઃ કૃતજ્ઞો મેહિનીપતિઃ ।

ત્રિપદસિદ્ધશાઘ્યક્ષો મહારૃગઃ કૃતાંતકૃત્ ॥૫૭॥

૫૩૧ કપિલરૂપ, ૫૩૨ ચૈતન્યરૂપ, ૫૩૩ પૃથ્વીના સ્વામિ ૫૩૪ ત્રણલોકરૂપ, ૫૩૫ દેવના અધ્યક્ષ, ૫૩૬ શીંગડાવાળા મત્સ્યનો અવતાર લેનારા ૫૩૭ મહાકાળરૂપ.

મહાવરાહો ગોવિંદઃ સુષેણઃ કનકાંગદી ।

ગુહ્યો ગર્ભારો ગહનો ગુપ્તશ્ચક્રગદાધરઃ ॥૫૮॥

૫૩૮ મોટા વરાહરૂપ, ૫૩૯ ઉપનિષદો વડે બાણવા યોગ્ય, ૫૪૦ ભક્તના સૈન્યવાળા, ૫૪૧ સોનાના બાળુબંધવાળા, ૫૪૨ હૃદયમાં ગુપ્ત રહેલા, ૫૪૩ પુષ્કળ જ્ઞાન ઐશ્વર્ય અને બળવાળા, ૫૪૪ ત્રણ અવસ્થાઓમાં સાક્ષિ, ૫૪૫

મન તથા વાણીથી ન જાણાય તેવા, ૫૪૬ જગતનું રક્ષણ કરવા માટે મન તથા બુદ્ધિરૂપ ગદા અને ચક્રને ધારણ કરનારા.

વેધાઃ સ્વાંગોજિતઃ કૃષ્ણોદ્દઃ સંકર્ષણોઽચ્યુતઃ ।
વરણો વારણો વૃક્ષઃ પુષ્કરાક્ષો મહામનાઃ ॥૫૬૥

૫૪૭ વિધાતારૂપ ૫૪૮ દરેક કાર્યોમાં પોતાનીજ સહાય લેનારા, ૫૪૯ કોઈનાથી જીતી શકાય નહિ તેવા, ૫૫૦ વેદ વ્યાસરૂપ, ૫૫૧ સામર્થ્યથી નહિ પડનાર, ૫૫૨ જગતનો સંહાર કરતી વખતે પ્રાણીઓને ખેંચનારા, ૫૫૩ નિરંતર પોતાના ધર્મમાં વિકાર વિના રહેનાર, ૫૫૪ વરવા યોગ્ય, ૫૫૫ વસિષ્ઠરૂપ, ૫૫૬ વૃક્ષની માફક અચળ રહેનાર, ૫૫૭ હૃદય કમળમાં પ્રકાશ આપનાર ૫૫૮ લકતો પ્રત્યે બહુ ઉદાર મનવાળા.

ભગવાન્ ભગહા નંદી વનમાલી હલાયુધઃ ।

આદિત્યો જ્યોતિરાદિત્યઃ સહિષ્ણુ ગતિસત્તમઃ ॥૬૦૧

૫૫૯ નિરંતર સંપૂર્ણ જ્ઞાન વિગેરે છ સંપત્તિવાળા, ૫૬૦ બધાઓનાં ઐશ્વર્યનો નાશ કરનાર, ૫૬૧ સ્વભાવથી સુખરૂપ ૫૬૨ તુલસીની માળા ધારણ કરનાર ૫૬૩ હજાર રૂપ શસ્ત્રને ધારણ કરનાર, ૫૬૪ આદિતિના પુત્ર, ૫૬૫ સૂર્યમાં જ્યોતિરૂપ રહેલ, ૫૬૬ સુખ હુઃખ વિગેરેને પ્રસન્ન મુખવડે સહન કરનારા, ૫૬૭ સર્વથી ઉત્તમ ગતિવાળા.

સુધન્વા ખંડપરશુર્હાંરણે દ્રવિણુપ્રહઃ ।

હિવસ્પૃક્ સર્વદગ્ગ્યાસો વાયસ્પતિરયોનિજઃ ॥૬૧॥

૫૬૮ શાહૂર્ગ નામના ધનુષને ધારણ કરનાર, ૫૬૯ પરશુરામના સ્વરૂપથી કુહાડો ધારણ કરનાર, ૫૭૦ પાપી-
ઓને ભય આપનાર, ૫૭૧ લકતોની ઇચ્છા પાર પાડનારા,
૫૭૨ સ્વર્ગનો સ્પર્શ કરનારા, ૫૭૩ વેદનો ભાગ પાડનારા,
૫૭૪ વિદ્યાના સ્વામી, ૫૭૫ સ્વયંભૂ.

ત્રિસામા સામગઃ સામનિર્વાણું ભેષજંભિષક્ ।

સંન્યાસકૃચ્છમઃ શાંતો નિષ્ઠાશાંતિઃ પરાયણઃ ॥૬૨॥

૫૭૬ ત્રણ સામવેદથી સ્તુતી કરતા, ૫૭૭ સામવેદનું
ગાન કરનારા, ૫૭૮ સામવેદ રૂપ, ૫૭૯ માયા રહીત,
૫૮૦ સંસારરૂપ મહારોગને નાશ કરનારા, ૫૮૧
જીવોને જ્ઞાનઆપી સંસારમાંથી બચાવનારા, ૫૮૨ મોક્ષની
પ્રાપ્તિ માટે સંન્યાસ આશ્રમ ધારણ કરનારા, ૫૮૩
શાન્તિનો ઉપદેશ કરનારા, ૫૮૪ વિષયસુખમાં પ્રેમ રહીત,
૫૮૫ અજ્ઞાનથી બચાવનારા.

શુભાંગઃ શાંતિહઃ સ્પૃટા કુમુહઃ કુવલેશયઃ ।

ગોહિતો ગોપતિર્ગોપ્તા વૃષભાક્ષો વૃષમિયઃ ॥૬૩॥

૫૮૬ સુંદર અંગોવાળા, ૫૮૭ શાંતી આપનારા, ૫૮૮ પદાર્થ
માત્રને બચાવનારા, ૫૮૯ સર્વને આનંદ આપનારા ચંદ્રરૂપ,

૫૯૦ શેષનાગ ઉપર શયન કરનારા, ૫૯૧ ઇન્દ્રિયોનું હિત કરનારા, ૫૯૨ પૃથ્વીનું પાલન કરનારા, ૫૯૩ સર્વ જગતનું રક્ષણ કરનારા, ૫૯૪ ધર્મરૂપ દૃષ્ટિવાળા, ૫૯૫ ધર્મ ઉપર પ્રેમ રાખનારા,

અનિવર્તી નિવૃત્તાત્મા સંક્ષેપ્તા ક્ષેમકૃત્ષિવઃ ।

શ્રીવત્સવક્ષા શ્રીવાસઃ શ્રીપતિઃ શ્રીમતાંવરઃ ॥૬૪॥

૫૯૬ અસુરોની સામે લડનારા, ૫૯૭ પવિત્ર મનવાળા, ૫૯૮ જગતને ટુંકું કરનારા, ૫૯૯ શરણે આવેલા ભકતનું રક્ષણ કરનારા, ૬૦૦ કલ્યાણ રૂપ, ૬૦૧ સ્મરણ કરનારનું કલ્યાણ કરનારા, ૬૦૨ લક્ષ્મિના નિવાસ રૂપ, ૬૦૩ લક્ષ્મિના સ્વામી, ૬૦૪ ત્રણવેદના સ્વામી.

શ્રીહઃ શ્રીશઃ શ્રીનિવાશઃ શ્રીનિધિઃ શ્રીવિભાવનઃ ।

શ્રીધરઃ શ્રીકરઃ શ્રેયઃ શ્રીમાહલોકા ત્રયાશ્રયઃ ॥૬૫॥

૬૦૫ ભકતોને લક્ષ્મિ આપનારા, ૬૦૬ મોક્ષ વિદ્યા આપનારા, ૬૦૭ પ્રભુવિદ્યાના સ્થાન રૂપ, ૬૦૮ લક્ષ્મિના ભંડાર રૂપ, ૬૦૯ પ્રાણીમાત્રને કર્મ પ્રમાણે જુદી રીતે લક્ષ્મી આપનારા, ૬૧૦ સુંદરતાને ધારણ કરનારા, ૬૧૧ સ્મરણ કરનાર ભકતોનું કલ્યાણ કરનારા, ૬૧૨ કલ્યાણરૂપ, ૬૧૩ મોક્ષવિદ્યા વાળા, ૬૧૪ ત્રણ લોકના આશ્રયરૂપ.

સ્વેક્ષઃ સ્વંગઃ શતાનદો નહિ જ્યોતિર્ગણેશ્વરઃ ।
વિજિતાત્માવિધેયાત્મા સત્કીર્તિઃ ચિન્મયસંશયઃ ॥૬૬॥

૬૧૫ દયા વિગેરેથી ભરેલા નેત્રોવાળા, ૬૧૬ ચિત્તને
પશ કરનાર શરીરવાળા, ૬૧૭ અપાર આનંદ રૂપ, ૬૧૮
પરમાનંદ રૂપ, ૬૧૯ ગૃહનક્ષત્ર વિગેરે મંડળને નિયમમાં
રાખનાર, ૬૨૦ મનને સારી રીતે જીતનારા, ૬૨૧ સ્વતંત્ર,
૬૨૨ ઉત્તમ કિર્તિવાળા, ૬૨૩ શંકા રહીત.

ઉદીર્ણઃ સર્વતશ્ચક્ષુ રનીશઃ શાશ્વતઃ સ્થિરઃ ।
ભૂશયો ભૂષણો ભૂતિર્વિશોકઃ શોકનાશનઃ ॥૬૭॥

૬૨૪ સર્વ કરતાં શ્રેષ્ઠ, ૬૨૫ સર્વ ઠેકાણે જોનારાં, ૬૨૬
પરતંત્રતા રહીત, ૬૨૭ કદી વિકાર નહી પામનારા, ૬૨૮
રામાવતારમાં સમુદ્રના કિનારા ઉપર શયન કરનારા, ૬૨૯
ભકતોનું રક્ષણ કરવા અવતાર લઈ પૃથ્વીને શોભાવનારા,
૬૩૦ બધાં ઐશ્વર્યના કારણરૂપ, ૬૩૧ નિરંતર શોક રહિત,
૬૩૨ ભકતોના સર્વ શોકનો નાશ કરનારા.

અર્ચિષ્માનર્ચિતઃ કુંભો વિશુદ્ધાત્મા વિરોધનઃ ।
અનિરુદ્ધોઽપ્રતિરથઃ પ્રધુમ્નોઽમિતવિક્રમઃ ॥ ૬૮ ॥

૬૩૩ સૂર્ય અંદ્ર કરતાં તેજસ્વી, ૬૩૪ બ્રહ્મા વિગેરેએ
પુજેલા, ૬૩૫ ઘડાની પેઠે પ્રાણીમાત્રના નિવાસરૂપ, ૬૩૬
માયાના ત્રણ ગુણોથી રહિત અંતઃકરણવાળા, ૬૩૭ ભાવથી

સ્મરણ કરનાર મનુષ્યનાં પાપ નાશ કરનારા, ૬૩૮ વિષ્ણુના
ચાર અવતાર પૈકી અનિરુદ્ધરૂપ, ૬૩૯ જગતમાં શત્રુ રહિત,
૬૪૦ પ્રધુમનરૂપ, ૬૪૧ અપાર પરાક્રમવાળા.

કાલનેમિનિહા વીરઃ શૌરિઃ શૂરજનેશ્વરઃ ।

ત્રિલોકાત્મા ત્રિલોકેશઃ કેશવઃ કેશિહા હરિઃ ॥ ૬૯ ॥

૬૪૨ કાળનેમિ નામના દૈત્યને મારનારા ૬૪૩ પરાક્રમી
૬૪૪ શૂરકુળમાં જન્મ લેનાર, ૬૪૫ ઇંદ્ર વિગેરેના સ્વામી,
૬૪૬ ત્રણ લોકના અંતરાત્મા, ૬૪૭ ત્રણ લોકના સ્વામી,
૬૪૮ સુર્ય ચંદ્ર વિગેરેના કેશરૂપ; ૬૪૯ કેશી નામના દૈત્યને
મારનારા; ૬૫૦ ભક્તનાં સંસાર દુઃખોને નાશ કરનારા.

કામદેવઃ કામપાલઃ કામી કાંતઃ કૃતાગમઃ ।

અનિર્દેશ્યવપુર્વિષ્ણુર્વીરોઽનંતો ધનંજયઃ ॥ ૭૦ ॥

૬૫૧ ધર્મ અર્થ વિગેરેને આપનારા; ૬૫૨ માણસોની
મનઃ પુરી કરનારા, ૬૫૩ પૂર્ણ કામનારૂપ, ૬૫૪ બ્રહ્માના
બે વરાધરૂપ, ૬૫૫ શ્રુતિ સ્મૃતિ વિગેરે શાસ્ત્રોને રચનારા,
૬૫૬ જેના શરીરને ન ઝોળાળી શકાય તેવા, ૬૫૭ સર્વ
ઠેકાણે વ્યાપક, ૬૫૮ શત્રુઓને મારનારા, ૬૫૯ દેશકાળ
વિગેરેથી અંત રહિત; ૬૬૦ અબ્ધુન રૂપે દીશાઓને છતી
ધન મેળવનારા.

પ્રહણ્યો પ્રહરૂં પ્રહા પ્રહ પ્રહવિવર્ધનઃ ।

પ્રહવિદ્ પ્રાહણો પ્રહી પ્રહજો પ્રાહણપ્રિયઃ ॥૭૧॥

૬૬૧ પ્રાહણોનું રક્ષણ કરનારા, ૬૬૨ તપ વિગેરે માર્ગોને ચલાવનારા, ૬૬૩ સૃષ્ટિના કર્તા, ૬૬૪ સત્ય અને જ્ઞાન સ્વરૂપ, ૬૬૫ તપ વિગેરે શુભ કર્મને વધારનારા, ૬૬૬ વેદના અર્થોને સારી રીતે સમજનારા, ૬૬૭ સર્વ વસ્તુઓ ને પ્રહરૂંપે અનુભવવાળા, ૬૬૮ પ્રહ્માનું નામ ધારણ કરનારા, ૬૬૯ પ્રહ્મને જાણનારા, ૬૭૦ પ્રાહણો ઉપર પ્રેમ રાખનારા.

મહાક્રમો મહાકર્મા મહાતેજ મહોરગઃ ।

મહાક્રતુ મહાયજ્ઞવા મહાયજ્ઞો મહાહવિઃ ॥ ૭૨ ॥

૬૭૧ વામન અવતારમાં મોટાં પગલાં ભરનારા, ૬૭૨ મોટાં કાર્યો કરનારા, ૬૬૩ મોટા તેજ વાળા, ૬૭૪ વાસુકી નામના સર્પરૂપ, ૬૭૫ અશ્વમેધ વિગેરે યજ્ઞરૂપ, ૬૭૬ લોકોની સ્થિતિ જાળવવા સારૂ મોટા યજ્ઞ કરનારા, ૬૭૭ મોટા યજ્ઞરૂપ, ૬૭૮ સર્વ જગતના મોટા જલિહાન સ્વરૂપ.

સ્તવ્યઃ સ્તવપ્રિયઃ સ્તોત્રં સ્તુતિઃ સ્તોતા રણપ્રિયઃ ।

પૂર્ણઃ પૂરયિતા પુણ્યઃ પુણ્યકીર્તિ રનામયઃ ॥ ૭૩ ॥

૬૭૯ સ્તુતિ કરવા ચોખ્ખ, ૬૮૦ ભક્તોની સ્તુતિ
જેમને વહાલી છે તેવા, ૬૮૧ પોતાના ગુણોના કિર્તનરૂપ,
૬૮૨ સ્તુતિરૂપ, ૬૮૩ સ્તુતિ કરનારરૂપ, ૬૮૪ દૈત્યોની
સાથે પ્રેમથી યુધ્ધ કરનારા, ૬૮૫ પુરી કામનાવાળા,
૬૮૬ ભક્તોના મનોરથ પુરા કરનારા, ૬૮૭ પુણ્ય સ્વરૂપ,
૬૮૮ સારી કીર્તિવાળા; ૬૮૯ નિર્દોષ.

મનોજવસ્તીર્થકરો વસુરેતા વસુમદઃ ।

વસુમદો વાસુદેવો વસુ વસુમના હવિઃ ॥ ૭૪ ॥

૬૯૦ મનના જેવા વેગવાળા, ૬૯૧ શૌદ્ધ વિદ્યાના
રમનારા, ૬૯૨ સોનારૂપ, ૬૯૩ ભક્તોને વિષયસુખ આપનારા,
૬૯૪ ભક્તોને મોક્ષસુખ આપનારા, ૬૯૫ વસુદેવના પુત્ર,
૬૯૬ માયાથી નહિ ઢંકાએલા, ૬૯૭ સર્વ વસ્તુઓમાં વસનારા,
૬૯૮ બલિદાન સ્વરૂપ.

સદ્ગતિઃ સત્કૃતિઃ સત્તા સદ્ભૂતિઃ સત્પરાયણઃ ।

શૂરસેનો યદુશ્રેષ્ઠઃ સન્નિવાસઃ સુયામુનઃ ॥ ૭૫ ॥

૬૯૯ સત્પુરુષોની ગતિરૂપ, ૭૦૦ જીવોના કર્મ પ્રમાણે ગતિ
આપનારાં, ૭૦૧ ત્રણ લેદોથી રહીત, ૭૦૨ ઉત્તમ વિભૂતિરૂપ,
૭૦૩ સત્પુરુષોના નિવાસરૂપ, ૭૦૪ પરાક્રમી લશ્કરવાળા,
૭૦૫ ચાદવોમાં શ્રેષ્ઠ, ૭૦૬ વિદ્વાનોના આશ્રય રૂપ, ૭૦૭
કૃષ્ણ અવતાર હાઈ યમુનાને નિર્મળ કરનારા.

ભૂતાવાસો વાસુદેવઃ સર્વાસુનિલયોઽનલઃ ।

દર્પહા દર્પદો દર્પ્તો દુર્ધરો ડ્યાપરાજિતઃ ॥ ૭૬ ॥

૭૦૮ પ્રાણી માત્રના નિવાસ રૂપ, ૭૦૯ સર્વ જગતમાં
ગુપ્ત રહેલા, ૭૧૦ સર્વ પ્રાણી રૂપ, ૭૧૧ પુષ્કળ બળવાળા,
૭૧૨ પાખંડીઓના અભિમાનને નાશ કરનારા, ૭૧૩
પાપીઓના ખોટા અભિમાનને નાશ કરનારા, ૭૧૪ પોતાના
સત્વ સુખમાં આનંદ પામનારા, ૭૧૫ ધ્યાન કરવાથી
હૃદયમાં પ્રગટ થનારા, ૭૧૬ કોઈપણ જગોએ હાર નહિ
પામનારા

વિશ્વમૂર્તિર્મહામૂર્તિર્દીપ્તમૂર્તિરમૂર્તિમાન્ ।

અનેકમૂર્તિરવ્યક્તઃ શતમૂર્તિઃ શતાનનઃ ॥ ૭૭ ॥

૭૧૭ વિશ્વરૂપ, ૭૧૮ સર્વથી મોટી મૂર્તિવાળા, ૭૧૯
જ્ઞાનરૂપ, ૭૨૦ નિરાકાર, ૭૨૧ અનેકરૂપ ધરનારા. ૭૨૨
નામરૂપ રહિત, ૭૨૩ હજારો મૂર્તિવાળા, ૭૨૪ ઘણા મુખવાળા.

એકોઽનેકઃ સવઃ કઃ કિં ચત્તત્પદમનુત્તમમ્ ।

લોકબંધુ લોકનાથો માધવો ભકતવત્સલઃ ॥ ૭૮ ॥

૭૨૫ એકરૂપ, ૭૨૬ માયાથી ઘણારૂપ લેનારા, ૭૨૭
સવ નામના યજ્ઞરૂપ, ૭૨૮ સુખરૂપ, ૭૨૯ અક્ષરૂપ, ૭૩૦
શરણે આવેલાને બચાવનારા, ૭૩૧ જગતનો વિસ્તાર કર-
નારા, ૭૩૨ મુમુક્ષુઓને પામવા યોગ્ય, ૭૩૩ જગતમાં

પ્રાણીઓના કુટુંબરૂપ, ૭૩૪ સર્વ લોકના સ્વામી, ૭૩૫
સુંદરતાથી ભરેલા, ૭૪૬ ભક્તો ઉપર બહુ પ્રેમ રાખનારા.
સુવર્ણવર્ણ હેમાંગો વરાંગશ્વંદનાંગદી ।

વીરહા વિષમઃ શૂન્યોદૃતાશીરચલશ્ચત્રઃ ॥૭૬॥

૭૩૭ સોનાના જેવા પીળા રંગવાળા, ૭૩૮ સોનાના
જેવા ચળકતા અંગવાળા, ૭૩૯ સુંદર અંગોવાળા, ૭૪૦
અંદનથી સુગંધીરૂપ અંગોવાળા, ૭૪૧ ધર્મના રક્ષણ માટે
અસુરોને મારનારા, ૭૪૨ જગતના પદાર્થોથી જુદા સ્વરૂપ-
વાળા, ૭૪૩ સૌથી વિશેષરૂપ, ૭૪૪ ભક્તોની પ્રાર્થનાને અહુણ
કરનારા, ૭૪૫ સ્થીર સ્વરૂપ, ૭૪૬ પવનરૂપે સ્વતાંત્ર
ગતીવાળા.

અમાની માનદો માન્યો લોકસ્વામી ત્રિલોકધૃક્ ।

સુમેધા મેધજ્ઞે ધન્યઃ સત્યમેધાઃ ધરાધર ॥ ૮૦ ॥

૭૪૭ માનની ઇચ્છા રહિત, ૭૪૮ અભિમાનીઓના
માનને ઉતારનારા, ૭૪૯ સર્વને પૂજવા યોગ્ય, ૭૫૦ ત્રણ
લોકના સ્વામી, ૭૫૧ ત્રણ લોકને ધારણ કરનારા, ૭૫૨
સારી બુદ્ધિવાળા, ૭૫૩ યજ્ઞમાં દર્શન આપનારા, ૭૫૪
મોટા ભાગ્યવાળા ૭૫૫ સત્ય બુદ્ધિવાળા ૭૫૬ શેષનાગ
રૂપે પૃથ્વીને ધારણ કરનારા.

તેજો વૃષો ધૃતિધરઃ સર્વશસ્ત્રભૂતાંવરઃ ।

પ્રગ્રહઃ નિગ્રહો વ્યગ્રો નૈકરંગો ગદ્ધાગ્રજઃ ॥ ૮૧ ॥

૭૫૭ સૂર્ય રૂપે તેજને વર્ષાવનારા, ૭૫૮ સારી ક્રાન્તિવાળા ૭૫૯ શસ્ત્રને ધારણ કરનારાઓમાં શ્રેષ્ઠ, ૭૬૦ ભકતોએ પ્રેમથી આપેલા પુષ્પ પત્રને લેનારા, ૭૬૧ દુષ્ટોનો નાશ કરનારા, ૭૬૨ નાશ રહિત, ૭૬૩ નામ વિગેરે ચાર શિંગડાં વાળા, ૭૬૪ બળદેવજીના મોટાભાઈ.

ચતુર્ભૂતિ ચતુર્ભાહુ ચતુર્વ્યુહ ચતુર્ગતિઃ ।

ચતુરાત્મા ચતુર્ભાવ ચતુર્વેદવિદેકપાત્ ॥ ૮૨ ॥

૭૬૫ ચાર મૂર્તિવાળા, ૭૬૬ ચાર હાથ વાળા ૭૬૭ ચાર શરીર વાળા, ૭૬૮ ચાર આશ્રમ અને ચાર વર્ણોના સ્થાનરૂપ, ૭૬૯ મનબુદ્ધિ વિગેરે અંતઃકરણની ચારવૃત્તિવાળા, ૭૭૦ ધર્મ અર્થ વિગેરે ચાર પુરૂષાર્થવાળા, ૭૭૧ ચાર વેદોને જાણનારા, ૭૭૨ પ્રાણી માત્ર રૂપ એક પગ રૂપ.

સમાવર્તો નિવૃત્તાત્મા દુર્જયો દુરતિક્રમઃ ।

દુર્લભો દુર્ગમો દુર્ગો દુરાવાસો દુરારિહા ॥ ૮૩ ॥

૭૭૩ જીવોના કર્મ પ્રમાણે સંસારને ચલાવનારા, ૭૭૪ સર્વ ઠેકાણે સ્વરૂપવાળા ૭૭૫ કોઈનાથી ન જીતાય તેવા, ૭૭૬ જેની આજ્ઞા ઓળંગી ન શકાય તેવા ૭૭૭ બહુ દુઃખે મેળવી શકાય તેવા, ૭૭૮ કષ્ટથી જાણવા યોગ્ય, ૭૭૯ દુઃખથી મેળવી શકાય તેવા, ૭૮૦ યોગીઓએ સમાધિથી જાણેલા, ૭૮૧ દુષ્ટ દૈત્યોનો નાશ કરનારા.

શુભાંગો લોકસારંગઃ સુતંતુ સ્તંતુવર્ધનઃ ।
ઈંદ્રિકર્મા મહાકર્મા કૃતકર્મા કૃતાગમઃ ॥૮૪॥

૭૮૨ સુંદર અંગવાળા, ૭૮૩ લોકના સારને ગ્રહણ કરનારા, ૭૮૪ અનુક્રમથી સંસારને વધારનારા, ૭૮૫ જીવોના લોગ માટે સંસાર વધારનારા, ૭૮૬ ઈંદ્રના જેવા કામ કરનારા, ૭૮૭ અદ્ભુત કામોને કરનારા, ૭૮૮ મોટા કામો કરનારા, ૭૮૯ વેદ વિગેરેના રચનારા.

ઉદ્ભવઃ સુંદરઃ સુદો રત્નનાભઃ સુલોચનઃ ।
અર્કો વાજસનઃ શૃંગી જયંતઃ સર્વવિજ્ઞયી ॥૮૫॥

૭૯૦ વ્યવહારમાં સુંદર જન્મવાળા, ૭૯૧ અત્યંત શોભાવાળા, ૭૯૨ કૃપાળુ, ૭૯૩ રત્નનાજેવી ચળકતી નાભિ વાળા, ૭૯૪ સુંદર આંખોવાળા, ૭૯૫ પ્રજ્ઞા વિગેરેએ પૂજેલા, ૭૯૬ માગનારાઓને પુષ્કળ અન્ન આપનારા, ૭૯૭ મત્સ્યના અવતારમાં શીંગડાંવાળા, ૭૯૮ શત્રુઓનો રમતમાં નાશ કરનારા, ૭૯૯ સર્વ ઉપર વિજય મેળવનારા.

સુવર્ણખિંડુ રક્ષોભ્યઃ સર્વવાગીશ્વરેશ્વરઃ ।
મહાહૃદો મહાગર્ભો મહાભૂતો મહાનિધિઃ ॥૮૬॥

૮૦૦ સુંદર સ્વરૂપ તથા હૈંકાર રૂપ, ૮૦૧ રાક્ષસોથી પરાલવ ન પામે તેવા, ૮૦૨ પ્રજ્ઞા વિગેરેના ઇશ્વર, ૮૦૩ ૦ આનંદરૂપ ઘરમાં લીન, ૮૦૪ મોટી માયાવાળા,

૮૦૫ જેનું સ્વરૂપ જાણી ન શકાય તેવા, ૮૦૬ પ્રાણીમાત્રને
લય પામવાના ભંડાર રૂપ.

કુમુદઃ કુંદરઃ કુંદઃ પર્જન્યઃ પાવનો ડનિલઃ ।

અમૃતાંશો ડમૃતવપુઃ સર્વજઃ સર્વતો મુખઃ ॥૮૭॥

૮૦૭ પૃથ્વીનો ભાર ઉતારી લોકોને ખુશી કરનારા,
૮૦૮ કુંદ પુંપના જેવા ઉજવળ ફળ આપનારા, ૮૦૯
સ્ફટીક મણિના જેવા શુદ્ધ, ૮૧૦ મેઘની માફક ત્રણ તાપને
નાશ કરનારા, ૮૧૧ સ્મરણ કરવાથી ભક્તોને પવિત્ર કરનારા,
૮૧૨ નિત્ય જાગનારા, ૮૧૩ જ્ઞાનરૂપ અમૃતનું લોજન
કરનારા, ૮૧૪ જેનું સ્વરૂપ નાશ ન પામે તેવા, ૮૧૫
પ્રાણીમાત્રના કર્મને જાણનારા, ૮૧૬ સર્વ ઠેકાણે મુખવાળા.

મુલભઃ મુવ્રતઃ સિદ્ધઃ શત્રુબિચ્છન્નતાપનઃ ।

ન્યયોધોદુઃખરો ડ્યૈત્ય શ્વાણુરાંધ્રનિપદનઃ ॥૮૮॥

૮૧૭ એક સરખી ભક્તિથી મેળવી શકાય તેવા, ૮૧૮
સારાં વ્રત વાળા, ૮૧૯ સર્વ સિદ્ધિવાળા, ૮૨૦ ખહારના
અને અંદરના શત્રુઓનો નાશ કરનારા ૮૨૧ ખહારના અને
અંદરના શત્રુઓને તપાવનારા, ૮૨૨ વડરૂપ, ૮૨૩ ઉંઘરારૂપ
૮૨૪ પીંપજારૂપ, ૮૨૫ આણુર નામના દૈત્યને મારનારા.

સહસ્રાર્ચિઃ સપ્તજિઙ્ઘઃ સપ્તધ્વાઃ સપ્તવાહનઃ ।

અમૂર્તિ રનધો ડચિંત્યો ભયકૃદ્ભયનાશનઃ ॥૮૯॥

૮૨૬ હજારો જવાળાવાળા, ૮૨૭ સાત જીભો વાળા,
 ૮૨૮ સાતજીભોથી જઘાંનું ભક્ષણ કરનારા ૮૨૯ સાત ઘોડાવાળા,
 ૮૩૦ આકાર રહિત, ૮૩૧ જઘા દોષ રહિત, ૮૩૨ વિચારમાં
 ન આવનારા, ૮૩૩ કુળોને ભય આપનારા, ૮૩૪ શરણે
 આવેલા ભક્તોનો ભય ભાંગનારા.

અણુર્જુહત્કૃશઃ સ્થૂલો ગુણભૃન્નિર્ગુણો મહાન્ ।

અધૃતઃ સ્વધૃતઃ સ્વાસ્યઃ પ્રાગ્વંશો વંશવર્ધનઃ ॥૬૦॥

૮૩૫ ઝીણામાં ઝીણા, ૮૩૬ મોટા સ્વરૂપ વાળા, ૮૩૭
 ઘણા પાતળા, ૮૩૮ પ્રદ્માંડના જેવા, ૮૩૯ ત્રણ ગુણોને
 ધારણ કરનારા, ૮૪૦ માયાના ગુણોથી રહીત, ૮૪૧ સર્વ
 કરતાં અત્યંત વ્યાપક, ૮૪૨ આધાર વિના રહેલા, ૮૪૩
 પોતાના સામર્થ્યથી પોતાને ધારણ કરનારા, ૮૪૪ પ્રાણી
 માત્રને પુર્યાર્થનો ઉપદેશ કરવા માટે વેદને ઉત્પન્ન કરનારા,
 ૮૪૫ યજ્ઞ કરનારાઓની પુર્વ વિશ્રામશાળા રૂપ, ૮૪૬ વંશોને
 વધારનારા.

ભારભૃત્કથિતો યોગી યોગીશઃ સર્વકામદઃ ।

આશ્રમઃ શ્રમણઃ ક્ષામઃ સુપણો વાયુવાહનઃ ॥ ૬૧ ॥

૮૪૭ પૃથ્વીના ભારને ધારણ કરનારા, ૮૪૮ વેદે ગાએલા,
 ૮૪૯ યોગવાળા, ૮૫૦ યોગીઓના સ્વામી, ૮૫૧ ભક્તોની
 વાસનાઓનો નાશ કરનારા, ૮૫૨ સંસારરૂપ વનમાં ભટકતાં
 પ્રાણીઓના વિશ્રામરૂપ, ૮૫૩ વિવેક રહિતને સંતાપનારા,

૮૫૪ પાપીમાત્રનો ક્ષય કરનારા, ૮૫૫ સુંદર પાંખવાળા,
૮૫૬ વાયુને ગતિ આપનારા.

ધનુર્ધરો ધનુર્વેદો હડો હમયિતા હમઃ ।

અપરાજિતઃ સર્વસહો નિયંતા નિયમો યમઃ ॥૬૨॥

૮૫૭ શ્રેષ્ઠ ધનુષને ધારણ કરનારા, ૮૫૮ ધનુર્વિદ્યાને
જાણનારા, ૮૫૯ શિક્ષારૂપ, ૮૬૦ વૈવસ્વત વિગેરે રાજાઓના
સ્વરૂપથી અપરાધીઓને શીક્ષા કરનારા; ૮૬૧ હંડવા યોગ્ય
ને હંડ આપનારા, ૮૬૨ શત્રુઓથી હાર નહિ ખાનારા,
૮૬૩ સર્વ દુઃખોને સહન કરનારા, ૮૬૪ સર્વના નિયંતા,
૮૬૫ યોગના નિયમ નામના અંગવાળા ૮૬૬ યોગના યમ
નામના અંગવાળા.

સત્વવાન્ સાત્વિકઃ સત્યઃ સત્યધર્મપરાયણઃ ।

અભિપ્રાયઃ પ્રિયાર્હોઽર્હઃ પ્રિયકૃત્ પ્રીતિવર્ધનઃ ॥૬૩॥

૮૬૭ શૌર્ય વિગેરેને ધારણ કરનારા, ૮૬૮ ત્રણ કાળમાં
રહેનાર, ૮૭૦ સત્ય ધર્મને અનુસરનારા, ૮૭૧ માણસ
માત્રના મનને જાણનારા, ૮૭૨ પ્રાણી માત્રને પ્રીતિ કરવા
યોગ્ય ૮૭૩ પૂજન કરવા યોગ્ય ૮૭૪ ભક્તને ખુશી કરનારા,
૮૭૫ ભક્તોનો પ્રેમ વધારનારા.

વિહાયસગતિ જ્યોતિઃ સુર્યિ હૃતભુગ્વિભુઃ ।

રવિર્વિરોચનઃ સૂર્યઃ સવિતા રવિલોચનઃ ॥ ૬૪ ॥

૮૭૧ આકાશમાં ગમન કરનારા, ૮૭૭ સ્વયં, પ્રકાશ,
૮૭૮ સુંદર કાન્તિવાળા, ૮૭૯ યજ્ઞોમાં અગ્નિરૂપે બલિદાન
લેનારા, ૮૮૦ સર્વવ્યાપક, ૮૮૧ સૂર્યરૂપ, ૮૮૨ અનેકરૂપે
પ્રકાશનારા, ૮૮૩ લક્ષિમ તથા શોભાને વધારનારા. ૮૮૪
જગતને ઉત્પન્ન કરનારા, ૮૮૫ સૂર્ય રૂપ આંખોવાળા.

અનંતો હુતભુગ્ ભોક્તા મુખદો નૈકર્ત્તે ધ્યજઃ ।

અનિર્વિણ્ણુઃ સહામર્ષો લોકાધિષ્ઠાન મદ્ભુતઃ ॥૬૫॥

૮૮૬ અંત રહિત, ૮૮૭ અગ્નિમાં હોમેલ પદાર્થને
ખાનારા, ૮૮૮ માયાને લોગવનારા, ૮૮૯ ભક્તને પરમ મુખ
આપનારા, ૮૯૦ ધર્મનું રક્ષણ કરવા અનેક જન્મ લેનારા,
૮૯૧ હિરણ્ય ગર્ભરૂપે પ્રથમ પ્રગટ થએલા, ૮૯૨ ખેદ
રહીત, ૮૯૩ પ્રાણીમાત્ર ઉપર ક્ષમા રાખનારા, ૮૯૪ સર્વ
લોકના આધારરૂપ, ૯૫ સર્વથી જુદી જાતના.

સનાત્સેનાતનતમઃ કપિલઃ કપિરવ્યયઃ ।

સ્વરિતઃ સ્વસ્તિકૃતસ્વસ્તિ સ્વસ્તિભૂઃ સ્વસ્તિહક્ષિણુઃ ॥૬૬॥

૯૬૬ સર્વથી જુના, ૯૬૭ પ્રજ્ઞા વિગેરેથી પણજુના, ૯૬૮
સાંખ્ય શાસ્ત્રને બનાવનારા કપિલરૂપ, ૯૬૯ પૃથ્વીનો ઉદ્ધાર
કરનારા વરાહરૂપ. ૯૦૦ નાશ રહિત, ૯૦૧ ભક્તોનું કલ્યાણ
કરનારા ૯૦૨ પુણ્યાત્માઓનું કલ્યાણ કરનારા, ૯૦૩
કલ્યાણરૂપ, ૯૦૪ કલ્યાણને લોગવનારા; ૯૦૫ જલદી
કલ્યાણ કરનારા.

અરૌદ્રઃ કુંડલી ચઢી વિકૃમ્યૈર્જિતશાસનઃ ।

શખ્ઠાતિગઃ શખ્ઠસહઃ શિશિરઃ શર્વરીકરઃ ॥ ૯૭ ॥

રાગદ્વેશથી રહિત, ૯૦૭ કાનમાં કુંડળવાળા, ૯૦૮ હાથમાં ચક્રને ધારણ કરનારા, ૯૦૯ બહુ પરાક્રમિ, ૯૧૦ સારી આજ્ઞા કરનારા, ૯૧૧ શખ્ઠથી જેનો મહિમા ન ગવાય તેવા, ૯૧૨ વેદ જેમનો મહિમા ગાયછે તેવા, ૯૧૩ ભક્તોના ત્રણ તાપોનો નાશ કરનારા, ૯૧૪ દરેકની રાત્રિઓ કરનારા.

અઢૂરઃ પેશલો દક્ષો દક્ષિણઃ ક્ષમિણાં વરઃ ।

વિદ્વત્તમો વીતભયઃ પુણ્યશ્રવણકીર્તનઃ ॥ ૯૮ ॥

૯૧૫ કોમળ વયવાળા, ૯૧૬ મનવાણી તથા કર્મોથી સુંદર, ૯૧૭ દરેક કાર્ય કરવામાં કુશળ, ૯૧૮ એકદમ આવી પડેલા કાર્યને કરનારા, ૯૧૯ ક્ષમા કરનારામાં શ્રેષ્ઠ, ૯૨૦ વિદ્વાનોમાં શ્રેષ્ઠ, ૯૨૧ ભય રહિત, ૯૨૨ શ્રવણ તથા કીર્તનથી પવિત્ર.

ઉત્તારણો દુષ્કૃતિહા પુણ્યો દુઃસ્વપ્નનાશનઃ ।

વીરહા રક્ષણઃ સંતો જીવનઃ પર્યવસ્થિતઃ ॥ ૯૯ ॥

૯૨૩ અપાર સંસાર સાગરમાંથી તારનારા, ૯૨૪ શરણે આવેલાઓના પાપ નાશ કરનારા, ૯૨૫ શ્રુતિ સ્મૃતિથી પુણ્યનો ઉપદેશ કરનારા, ૯૨૬ નઠારાં સ્વપ્નાનો નાશ

કરનારા, ૯૨૭ પરાક્રમી દૈત્યોનો નાશ કરનારા, ૯૨૮ ભક્તોનું રક્ષણ કરનારા, ૯૨૯ લોકોને સન્માર્ગમાં ચલાવવા સારૂ સન્માર્ગે વર્તનારા, ૯૩૦ પ્રાણી માત્રને પ્રાણરૂપે જીવાડનારા, ૯૩૧ વિશ્વમાં વ્યાપીને રહેલા.

અનંતરૂપો ડનંતશ્રી જિતમન્યુ ભયાપહઃ ।

ચતુરસ્રો ગભીરાત્મા વિદિશો વ્યાદિશોદિશઃ॥૧૦૦॥

૯૩૨ ભક્તોનું કલ્યાણ કરવા સારૂ અનંતરૂપ ધારણ કરનારા, ૯૩૩ પુષ્કળ શોભાવાળા, ૯૩૪ ક્રોધને જીતનારા, ૯૩૫ ભક્તોના ભયને નાશ કરનારા, ૯૩૬ મંગળરૂપ, ૯૩૭ ગંભીર સ્વરૂપ, ૯૩૮ પ્રાણી માત્રને કર્મ પ્રમાણે ફળ આપનારા, ૯૩૯ ઈન્દ્ર વિગેરેને આજ્ઞા કરનારા, ૯૪૦ દશ દિશાઓ રૂપ.

અનાદિ ભૂ ભુવો લક્ષ્મીઃ સુવીરો રુચિરાંગદઃ ।

જનનો જનજન્માદિ ભીમો ભીમપરાક્રમઃ॥ ૧૦૧॥

૯૪૧ ક્રોધનાથી ઉત્પન્ન નહિ થનારા, ૯૪૨ પૃથ્વીરૂપ, ૯૪૩ પૃથ્વીની શોભારૂપ, ૯૪૪ અનેક પ્રકારની ગતિવાળા, ૯૪૫ સુંદર બાહ્ય બંધવાળા, ૯૪૬ પ્રાણી માત્રને ઉત્પન્ન કરનારા, ૯૪૭ મનુષ્યોની ઉત્પત્તિના કારણરૂપ, ૯૪૮ ભય રૂપ, ૯૪૯ ભયંકર પરાક્રમવાળા.

આધારનિલયો ધાતા પુષ્પહાસઃ પ્રજગરઃ ।

ઉર્ધ્વગઃ સત્પથાચારઃ પ્રાણુહઃ પ્રાણુવઃ પાણુઃ ॥૧૦૨॥

૯૫૦ પૃથ્વી વિગેરે પાંચ મહાક્રતોને ધારણ કરનારા,
 ૯૫૧ સર્વનું પાલન કરનારા, ૯૫૨ કુંદના પુષ્પ જેવા
 શુદ્ધ હાસ્યવાળા, ૯૫૩ નિરંતર જાગનારા, ૯૫૪ સર્વની
 ઉપર રહેલા, ૯૫૫ સન્માર્ગનું આચરણ કરનારા, ૯૫૬
 પ્રાણીઓને પ્રાણ આપનારા, ૯૫૭ હ્રીંકારરૂપ, ૯૫૮ મનુષ્ય
 વિગેરેને વ્યવહાર કરાવનારા,

પ્રમાણું પ્રાણુનિલયઃ પ્રાણુભૃતપ્રાણુજીવનઃ ।

તત્ત્વં તત્ત્વવિદેકાત્મા જન્મમૃત્યુજરાતિગઃ ॥૧૦૩॥

૯૫૯ પ્રમાણરૂપ, ૯૬૦ પ્રાણી વિગેરેના આધાર રૂપ,
 ૯૬૧ પ્રાણીઓના પ્રાણોનું પોષણ કરનારા, ૯૬૨ પ્રાણીઓને
 જીવાડનારા, ૯૬૩ વાસ્તવિકરૂપ, ૯૬૪ તત્ત્વને જાણનારા,
 ૯૬૫ એક આત્મારૂપ, ૯૬૬ જન્મ મૃત્યુથી રહીત.

ભૂભુવઃ સ્વસ્તસ્તારઃ સપિતા પ્રપિતામહઃ ।

યજ્ઞો યજ્ઞપતિ ર્યજ્ઞવા યજ્ઞાંગો યજ્ઞવાહનઃ ॥ ૧૦૪ ॥

૯૬૭ ત્રણ લોકોમાં વ્યાપી રહેલા, ૯૬૮ ભકતોને
 સંસારમાંથી તારનારા, ૯૬૯ સર્વના માબાપરૂપ, ૯૭૦
 બ્રહ્માના પણ પિતા, ૯૭૧ યજ્ઞરૂપ, ૯૭૨ યજ્ઞોના સ્વામિ,
 ૯૭૩ યજ્ઞોના યજ્ઞમાન રૂપ, ૯૭૪ યજ્ઞના અંગરૂપ, ૯૭૫
 કૃષ્ણ આપનારા યજ્ઞોને ગૃહણ કરનાર.

યજ્ઞભૃ ધજ્ઞકૃ ધજ્ઞી યજ્ઞભુ યજ્ઞસાધનઃ ।

યજ્ઞાંતકૃ ધજ્ઞગુહ્ય મન્ન મન્નાદ એવ ચ ॥ ૧૦૫ ॥

૯૭૬ યજ્ઞનું પોષણ કરનારા, ૯૭૭ સૌથી પ્રથમ યજ્ઞ કરનાર, ૯૭૮ યજ્ઞરૂપ, ૯૭૯ યજ્ઞને લોગવનારા, ૯૮૦ યજ્ઞના સાધનરૂપ, ૯૮૧ યજ્ઞની સમાપ્તિમાં યજ્ઞમાનને કૃણા આપનારા, ૯૮૨ યજ્ઞમાં ગુપ્ત રહેનારા, ૯૮૩ અન્ન સ્વરૂપ, ૯૮૪ અન્નનું ભક્ષણ કરનારા.

આત્મયોનિઃ સ્વયંન્તો વૈષ્ણાનઃ સામભાયનઃ ।

દેવકીનંદનઃ સ્પૃષ્ટા ક્ષિતીશઃ પાપનાશનઃ ॥૧૦૬॥

૯૮૫ અંતઃકરણના ઉપાદાન કારણરૂપ, ૯૮૬ પોતાની મેળે પ્રગટ થનાર, ૯૮૭ હિરણ્યાક્ષનો નાથ કરવા સારૂ પૃથ્વીને ખોતરનારા, ૯૮૮ સામવેદનું ગાન કરનારા, ૯૮૯ દેવકીના પુત્ર, ૯૯૦ જગતને રચનારા, ૯૯૧ પૃથ્વીના સ્વામી, ૯૯૨ શરણે આવેલાનાં પાપ નાશ કરનારા.

શંખભૃન્નંદકીચકી શાંર્મધન્વા ગદાધરઃ ।

રથાંગપાણિ રક્ષોભયઃ સર્વપ્રહરણાયુધઃ ॥ ૧૦૭ ॥

૯૯૩ પાંચજન્ય નામના શંખને ધારણ કરનારા, ૯૯૪ સુદર્શન નામનું ચક્ર ધારણ કરનારા, ૯૯૬ શાંર્મધન્વા નામનું ધનુષ ધારણ કરનારા, ૯૯૭ કૌમોદકિ નામની ગદા ધારણ કરનારા, ૯૯૮ રથના પૈડા જેવું ચક્ર ધારણ કરનારા, ૯૯૯ કોમળી ભય નહિ પામનારા, ૧૦૦૦ સર્વ પ્રકારના હથિઆરને ધારણ કરનારા.

ફળશ્રુતિના શ્લોકો.

ઇતીદં કીર્તનીયસ્ય કેશવસ્ય મહાત્મનઃ ।

નામ્નાં સહસ્રં દિવ્યાના મશેષેણ પ્રકીર્તિતમ્ ॥૧૦૮॥

કીર્તન કરવા યોગ્ય ભગવાનનાં સુંદર હજારો નામ
મેં તમોને કહ્યાં એણું યુધિષ્ઠિરને ભિખપિતાએ કહ્યું.

અ ઇદં શૃણુથાન્નિત્યં યશ્ચાપિ પરિકીર્તયેત્ ।

નાશુભં પ્રાપ્નુયાત્ કિંચિત્ સોઽમુત્તેષ્ટ ચ માનવઃ ॥૧૦૯॥

જે પુરુષ આ સ્તોત્રને સાંભળે અથવા પાઠ કરે તે
આ લોકમાં અને પરલોકમાં અધોગતિને પામતો નથી.

વેદાંતગો પ્રાક્ષણઃ સ્યાત્ ક્ષત્રિયો વિજયી ભવેત્ ।

વૈશ્યો ધનસમૃદ્ધઃ સ્યાન્દુરઃ સુખમવાપ્નુયાત્ ॥૧૧૦॥

પ્રાક્ષણ પાઠ કરે તો વેદાંતને જાણનારો થાય; ક્ષત્રીને
જય મળે, વૈશ્યને લક્ષ્મી મળે, અને શુદ્રને સુખ મળે.

ધર્મર્થી પ્રાપ્નુયાદ્ધર્મ મર્થર્થી ચાર્થપ્રાપ્નુયાત્ ।

કામાન વાપ્નુયા તકામી પ્રજ્ઞર્થી પ્રાપ્નુયાત્પ્રજ્ઞમા ॥૧૧૧॥

ધર્મને માટે કરે તો ધર્મ કરે, અને લક્ષ્મીને માટે કરે
તો લક્ષ્મી મળે છે, મનોરથ માટે કરે તો મનોરથ સીધ્ધ કરે,
પ્રજ્ઞા માટે કરે તો પ્રજ્ઞા મળે.

ભક્તિમાન્યઃ સદો ત્યાય શુચિસ્તદ્ગતમાનસઃ ।

સહસ્રં વાસુદેવસ્ય નામ્ના મેત ત્પ્રકીર્તયેત્ ॥ ૧૧૨ ॥
યશઃ પ્રાપ્નોતિ વિપુલં જ્ઞાતિપ્રાધાન્ય મેવ ચ ।

અચલાં શ્રિય માપ્નોતિ શ્રેયઃ પ્રાપ્નો ત્યનુત્તમમ્ ॥ ૧૧૩ ॥

ભક્ત પુરૂષ નિરંતર ઉઠીને પવીત્ર થઈને ભગવાનમાં
મન રાખી ભગવાનના આ હજાર નામોનો પાઠ કરે તો
તેને પુષ્કળ યશ મળે છે, જ્ઞાતિમાં મુખ્ય થાય, સ્થીર લક્ષ્મી
મળે અને ઉત્તમ કલ્યાણ આપે.

નભયં ક્વચિદ્પ્રાપ્નોતિ વીર્યં તેજઃ શ્ચ વિંદતિ ।

ભવત્યરોગો ધૃતિમા ન્યભક્ષ્યગુણાન્વિતઃ ॥ ૧૧૪ ॥

આ પાઠ કરનારને કોઈ દીવસ ભય પ્રાપ્ત થતો નથી,
અને પરાક્રમ તથા તેજ મળે છે, અને રોગ વિનાનો થાય છે,
તેમજ કાન્તિ, જળ, રૂપ, અને ગુણવાળો થાય છે.

રોગાર્તો મુચ્યતે રોગાત્ અંધો મુચ્યેત અંધનાત્ ।

ભયાન્મુચ્યેત ભીતસ્તુ મુચ્યેતાપન્ન આપદઃ ॥ ૧૧૫ ॥

રોગી રોગથી મુક્ત થાય, અંધાએલો અંધનમાંથી છુટે,
બીધેલાનો ભય જાય અને આપત્તિમાં પડેલો આપત્તિમાંથી
મુક્ત થાય.

દુર્ગા ઇયતિ તરત્યાશુ પુરૂષઃ પુરૂષોત્તમમ્ ।

સ્તુવ નામસહસ્રેણ નિત્યં ભક્તિસમન્વિતઃ ॥ ૧૧૬ ॥

મોટાં દુઃખોથી પુરૂષ જલદી મુક્ત થાય છે, તે આ ભગવાનનાં હજાર નામનો પાઠ નિત્ય ભક્તિપૂર્વક કરવો જોઈએ.

વાસુદેવાશ્રયો મર્ત્યો વાસુદેવપરાયણઃ ।

સર્વપાપવિશુદ્ધાત્મા યાતિ બ્રહ્મસનાતનમ્ ॥૧૧૭॥

ભગવાનનાં આશ્રયવાળો માણસ સર્વ પાપથી શુદ્ધ અંતઃકરણવાળો થઈ સનાતન બ્રહ્મને પામે છે.

ન વાસુદેવભક્તાના મશુભં વિધતે ક્વચિત્ ।

જન્મમૃત્યુજરાવ્યાધિભયં નૈવો પ્લબ્ધયતે ॥૧૧૮॥

ભગવાના ભક્તને કદી દુઃખ થતું નથી, તેમજ જન્મ મૃત્યુ વિગેરે પણ થતાં નથી.

ઇમં સ્તવમધીયાનઃ શ્રદ્ધાભક્તિસમન્વિતઃ ।

યુજ્યેતાત્મા સુખશાંતિશ્રીધૃતિસ્મૃતિદીર્ઘિભિઃ ॥૧૧૯॥

શ્રદ્ધા ભક્તિ સંકિત, આ સ્તોત્ર ભણનારા, સુખ, શાંતિ લક્ષ્મી, ધીરજ, બુદ્ધિ, અને દીર્ઘ મેળવે છે.

ન ક્રોધો ન ચ માત્સર્ય ન લોભો ના શુભા મતિઃ ।

ભવંતિ કૃતપુણ્યાનાં ભક્તાનાં પુરૂષોત્તમે ॥ ૧૨૦ ॥

ભગવાનમાં ભક્તિ કરનાર પુણ્યશાળી માણસને ક્રોધ અભિમાન, લોભ, તથા જોડી બુદ્ધિ થતી નથી.

ધૌઃ સચંદ્રનક્ષત્રા ખં દિશેઃ ભૂર્મહોદધિઃ ।

વાસુદેવસ્ય વીર્યેણ વિધૃતાનિ મહાત્મનઃ ॥ ૧૨૧ ॥

ભગવાનના આશ્રયથી ચંદ્ર, સૂર્ય અને નક્ષત્ર સહિત આકાશ, સ્વર્ગ, દિશાઓ, પૃથ્વી, સમુદ્ર ધારણ કરાવેલા છે.

સસુરાસુરગંધર્વ સયક્ષોરગરાક્ષસમ્ ।

જગદ્દશે વર્તતેહં કૃષ્ણસ્ય સચરાચરમ્ ॥ ૧૨૨ ॥

ભગવાનના વશ દેવ, રાક્ષસો, ગંધર્વ, યક્ષ, સર્પ, તથા જગત રહેલા છે.

ઈંદ્રિયાણિ મનો બુદ્ધિઃ સત્ત્વં તેજો બલંધૃતિઃ ।

વાસુદેવાત્મકાન્યાહુઃ ક્ષેત્રં ક્ષેત્રજ્ઞ એવ ચ ॥ ૧૨૩ ॥

ઈંદ્રિયો, મન બુદ્ધિ, સત્ત્વ, તેજ, બળ, ધિરજ, શરીર અને જીવાત્મા એ બધાં ભગવાન રૂપ છે.

સર્વાંગમાનામાચારઃ પ્રથમં પરિકલ્પતે ।

આચારપ્રભવો ધર્મો ધર્મસ્ય પ્રભુરચ્યુત ॥ ૧૨૪ ॥

સર્વ શાસ્ત્રોમાં આચાર પ્રથમ ગણેલા છે, અને તેથી ધર્મ અને ધર્મથી પ્રભુ મળે છે.

ઋષયઃ પિતરો દેવા મહાભૂતાનિ ધાતવઃ ।

જંગમાજંગમં ચેહં જગન્નારાયણોદ્ભવમ્ ॥ ૧૨૫ ॥

રૂપિઓ, પિતૃઓ, દેવો, પાંચ મહાભૂતો, સ્થાવર અને જંગમરૂપ આ જગત વિષ્ણુથી ઉત્પન્ન થયેલ છે.

યોગો જ્ઞાનં તથા સાંખ્યં વિદ્યાઃ શિલ્પાદિકર્મં ચ ।

વેદાઃ શાસ્ત્રાણિ વિજ્ઞાન મેતત્સર્વં જનાર્હનાત્ ॥૧૨૬॥

યોગ, જ્ઞાન, સાંખ્ય, વિદ્યા, શિલ્પ વિગેરે ક્રિયાઓ, વેદ, શાસ્ત્રો, એ બધું ભગવાનથી ઉત્પન્ન થએલું છે.

એકો વિષ્ણુ મહદ્ભૂતં પૃથગ્ભૂતા ન્યનેકશઃ ।

ત્રીન્લોકાન્વ્યાપ્ય ભૂતાત્મા ભુંકતે વિશ્વભુગવ્યયઃ ॥૧૨૭॥

એકજ વિષ્ણુ ભગવાન સર્વ પ્રાણીઓના આત્મા છે, અને સર્વના ભોકતા છે, અવિનાશી છે, તે ભગવાન બધામાં વ્યાપિને રહ્યા છે,

ઇમં સ્તવં ભગવતો વિષ્ણોઃ વ્યાસેન કીર્તિતમ્ ।

પદેધ ઇચ્છેત્પુરુષઃ શ્રેયઃ પ્રાપ્તું સુખાનિ ચ ॥ ૧૨૮ ॥

આ ભગવાનનું સ્તોત્ર વ્યાસે કહેલું છે, તેનો જે માણસ યાદ કરે તે સર્વ સુખ અને કલ્યાણને મેળવે છે.

વિશ્વેશ્વર મજં દેવં જગતઃ પ્રભવાધ્યયમ્ ।

ભજંતિ ये पुष्कराक्षं न ते यांति पराभवम् ॥ ૧૨૯ ॥

વિશ્વના સ્વામી, અવિનાશી જગતની ઉત્પત્તિ અને સંહાર કરનાર, કમળના સરખા નેત્રવાળા, ભગવાનને જે ભજે છે તે દુઃખી થતા નથી.

યુધિષ્ઠિર ઉવાચ ॥ યુધિષ્ઠિર યોદ્યા.

પદ્મપત્રવિશાલાક્ષ પદ્મનાભ સુરોત્તમમ્ ।

ભક્તાના મનુરકતાનાં ત્રાતા ભવ જનાર્દન ॥૧૩૦॥

કગદની પાંખડી સરળા મોટા નેત્રવાળા, કમળના સરખી નાભીવાળા, હે ભગવાન તમે તમારા વહાલા ભક્તોના રક્ષણ કરનારા થાઓ.

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥ શ્રી ભગવાન યોદ્યા.

યો માં નામસહસ્રેણ સ્તોતુ મિચ્છતિ પાંડવ ।

સોઽહમેકેન શ્લોકેન સ્તુત એવ ન સંશયઃ ॥ ૧૩૧ ॥

જે આ હજાર નામથી મારી સ્તુતિ કરવા ઇચ્છા કરે છે, તેણે એકજ શ્લોકથી મારી સ્તુતિ કરી એમાં લેશ માત્ર સંશય નથી.

નમોઽત્સ્વનંતાય સહસ્રમૂર્તયે ।

સહસ્રપાદાક્ષિરિરોઽપ્નાહ્વે ।

સહસ્રનામ્ને પુરૂષાય શાશ્વતે

સહસ્રકોટીયુગધારિણે નમઃ ॥ ૧૩૨ ॥

પાર વિનાના, હજારો મૂર્તિવાળા, હજાર પગ, આંખો, માથાં, છાતિ, હાથવાળાં, હજારો નામવાળા, સનાતન, પુરૂષ, કરોડો યુગને ધારણ કરવાવાળા ભગવાનને નમસ્કાર હો.

નમઃ કમલનાભાય નમસ્તે જલશાયિને ।

નમસ્તે કેશવાનંત વાસુદેવ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૧૩૩ ॥

કમળના સરખી નાભિવાળા, જગમાં સુનારા, એવા ભગવાનને હું નમસ્કાર કરું છું, હે કેશવ, હે અનંત, હે વાસુદેવ આપને નમસ્કાર હો.

વાસનાત વાસુદેવસ્ય વાસિતં ભુવનત્રયમ્ ।

સર્વભતનિવાસો ઽસિ વાસુદેવ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૧૩૪ ॥

વસુદેવના પુત્ર શ્રીકૃષ્ણની વાસનાથી ત્રણલોક આનંદ પામી રહ્યાં છે, અને તે સર્વ પ્રાણીઓના નિવાસ રૂપ છે; હે વાસુદેવ ભગવાન તમોને નમસ્કાર હો.

નમો બ્રહ્મણ્યદેવાય ગોબ્રાહ્મણહિતાય ચ ।

જગદ્ધિતાય કૃષ્ણાય ગોવિંદાય નમો નમઃ ॥ ૧૩૫ ॥

ગાય, બ્રાહ્મણ, અને જગતનું હિત કરનાર, શ્રીકૃષ્ણને હું વારંવાર નમું છું.

આકાશા ત્પતિતં તોયં યથા ગચ્છતિ સાગરમ્ ।

સર્વદેવનમસ્કારઃ કેશવં પ્રતિ ગચ્છતિ ॥ ૧૩૬ ॥

જેમ આકાશથી પડેલું પાણી સમુદ્રમાં જાય છે તેમ સર્વ દેવને કરેલા નમસ્કાર શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનને પહોંચે છે.

એષ નિષ્કંટકઃ પંથા યત્ર સંપૂજ્યતે હરિઃ ।

કુપથં તં વિજ્ઞનીયાઃ ગોવિંદરહિતાગમમ્ ॥ ૧૩૭ ॥

જ્યાં ભગવાનનું પુજન છે તે માર્ગ કાંટા વિનાનો છે,
અને જ્યાં ભગવાનનું પુજન કીર્તન નથી, તે ખોટો માર્ગ છે.

सर्व वेदेषु यत्पुण्यं सर्व तीर्थेषु यत्फलम् ।

तत्फलं समवाप्नोति स्तुत्वा देवं जनार्दनम् ॥ ૧૩૮ ॥

સર્વ વેદોનું પુણ્ય, સર્વ તીર્થોનું ફળ, ભગવાનની
સ્તુતિ કરવાથી માણસોને મળે છે.

यो नरः पठते नित्यं त्रिकालं केशवाक्षये ।

द्वિકाल मेकકાલં વા કૂરંસર્વં વ્યપોહતિ ॥ ૧૩૯ ॥

જો માણસ ત્રણકાળ ભગવાનના મંદીરમાં બેસી આ
પાઠ કરે છે, અગર બે કાળ અગર એક કાળ કરે તો તેના
સર્વ પાપ નાશ પામે છે.

हृद्यंते रिपवस्तस्य सौम्याः सर्वे सहाग्रहाः ।

વિજીયંતે ચ પાપાનિ સ્તવે હ્યસ્મિન્ પ્રકીર્તિતે ॥ ૧૪૦ ॥

આ સ્તોત્રનો પાઠ કરવાથી 'માણસના શત્રુઓ નાશ
પામે છે, અને બધા ગ્રહો સારા થાય છે, અને પાપો નાશ
પામે છે,

येन ध्यातः श्रुतो येन येनायं पठ्यते स्तवः ।

हत्तानि सर्वं दानानि सुराः सर्वं समर्थिताः ॥१४१॥

જેણે આ સ્તોત્રનું ધ્યાન કર્યું, શ્રવણ કર્યું, અથવા
પાઠ કર્યો તેણે સર્વદાન આપ્યાં અને તેણે બધા દેવોને
પુજ્યાં એમ બાણવું.

ઇહલોકે પરે વા પિ ન ભયં વિધતે ક્વચિત્ ।

નામ્નાં સહસ્રં યોઽધીતે દ્વાદશ્યાં યમસન્નિધૌ ॥૧૪૨॥

જે મનુષ્ય બારસને દિવસે ભગવાનની નજીકમાં આ
હજાર નામનો પાઠ કરે તેને આ લોકમાં અથવા રલોકમાં
કદી ભય રહેતો નથી.

શનૈર્હૃદ્ધિ પાપાનિ કલ્પકોટિશતાનિ ચ ।

અશ્વત્થસન્નધૌ પાર્થ તુલસીસન્નિધૌ તથા ॥ ૧૪૩ ॥

તેમજ હે પૃથાના પુત્ર ! પિંપળાની નજીક તથા
તુલસીની નજીકમાં પાઠ કરનાર કરોડો જન્મના પાપોનો
ધિમે ધિમે નાશ કરે છે.

પઠેન્નામસહસ્રં તુ ગવાં કોટિક્ષલં લભેત્ ।

શિવાલયે પઠેન્નિત્યં તુલસીવનસંસ્થિતઃ ॥૧૪૪॥

શીવાલય અથવા તુલસીના વનમાં રહીને પાઠ કરનાર
કરોડો ગાયોના દાનનાં ફળ મેળવે છે.

નરો મુક્તિ મવાપ્નોતિ ચક્રપાણે વર્ચો યથા ।
 બ્રહ્મહત્યાદિકં ધોરં સર્વં પાપં વિનશ્યતિ ॥ ૧૪૫ ॥

ભગવાનનું વચન છે કે જે માણસ આ સ્તોત્રનો પાઠ
 બરોબર કરે છે, તે માણસ બ્રહ્મહત્યાદિક ધોર પાપમાંથી
 છુટી મોક્ષને પામે છે.

ઇતિશ્રી વ્યાસે કહેલું મહાભારતમાંનું વિષ્ણુસહસ્ર-
 નામ ગુજરાતી ટીકા સાથે સમાપ્ત થયું,

આરતિ.

જયદેવ જયદેવ, વન્દે ગોપાલમ્ (૨)
ચન્દન ચર્ચિત લાલં (૨), ભગવન્નન પાલમ્. જયદેવ૦
નિર્ગુણ સંગુણ સ્વરૂપં, નાશીત બૂ ભારમ્ (૨)
દેવકી નંદ કુમારં (૨), મુનિગણ મુખકારમ્. જયદેવ૦
વૃન્દાવન સંચારં, કૌસ્તુભ મણીમાલમ્ (૨)
કરુણા પારાવારં (૨), ભુવન ત્રય ધારમ્. જયદેવ૦
મુરલી વાદન લોલં, સપ્ત સ્વર ગીતમ્ (૨)
સ્થાવર જંગમ વનચર (૨), રંજીત સદગીતમ્. જયદેવ૦
સ્તાલિત યમુના નીરં, અગણિત વરચરિતમ્ (૨)
ગોપીજન મન મોહન (૨), શાન્તં શ્રીકાન્તમ્ જયદેવ૦
રાસકીડા મંડળ, વેષ્ટિત વ્રજ લલનમ્ (૨)
મધ્યે તાંડવ મંડિત (૨), કુવલય દલ નયનમ્ જયદેવ૦
કુસુમિત કાનન રંજીત, મંદસ્મિત વદનમ્ (૨)
ફણિધર કાલીય દમનં (૨), પક્ષીધર ગમનમ્ જયદેવ૦
અમિનવ નવનીત ચોરં, કરધૃત દધિ કવલમ્ (૨)
લીલા નટવર ખેત્રં (૨), ઘત કાંચન નુપૂરમ્. જયદેવ૦
નિર્જન રક્ષણ શીલં, વિદલિત રિપુખલમ્ (૨)
સ્વભક્ત જનતાપાલં (૨), જય જય ગોપાલમ્. જયદેવ૦

॥ श्री नर्मदाष्टकम् ॥

सिंहिंदु सिंधु सुरणल तरंग लंग रंजुतम्,
द्विपत्सु पाप जत जत कारि वारि संयुतम्;
कृतांत हत कालभूत बीतिहारि वर्मदे,
त्वदीय पाद पंकजं नमामि देवि नर्मदे. ॥ १ ॥

त्वदंशुली नदी नभीन दिव्य संप्रदायकम्,
कलौमलौघभार हारि सर्वतीर्थ नायकम्;
सुमच्छ कुच्छ नके चक चक वाक शर्मदे...त्वदी. ॥ २ ॥

महा गलीर नीर पूर पाप धूत जतलं
ध्वनत्समस्त पातकारि हारिती पदाचलम् !
जगद्वये महालये भृकुंडु सूनु हुर्म्यदे...त्वदी. ॥ ३ ॥

गतं तदैव मे लयं त्वदंशु वीक्षितं यदा.

भृकुंडु सूनुशैलका सुरारिसेवि सर्वदा

पुनर्लवाग्धि नन्मज्ज लवाग्धि दुःख वर्मदे...त्वदी. ॥ ४ ॥

અલક્ષ લક્ષકિન્નરા નરા મુરઘિ પૂજત
સુલક્ષ નીર તીર ધીર પક્ષિ લક્ષ કૂજતમ
વસિષ્ઠ શિષ્ઠ વિષ્ણુલાદિ કર્દમાદિ શર્મદે...ત્વદી ॥ ૫ ॥

સનત્કુમાર નાચિકેત કશ્યપાદિ ષટ્પદૈ
ધૃત સ્વકીયમાનસેષુ નારદાદિ ષટ્પદૈઃ
રવીંદુરંતિ દેવ દેવ રાજકર્મ શર્મદે... ત્વદી. ॥ ૬ ॥

અલક્ષ લક્ષ લક્ષ પાપ લક્ષ સાર સાયુધં,
તતસ્તુ જીવ જંતુ તંતુ ભુક્તિ મુક્તિ દાયકમ
વિરચી વિષ્ણુશંકર સ્વકીય ધામ વર્મદે...ત્વદી. ॥ ૭ ॥

અહોમૃતં સ્વનં શ્રુતં મહેશ કેશ જાતટે
કિરાતસૂત વાડવેષુ પંડિતે શઠે નટે
દુરંત પાપ તાપહારિ સર્વ જંતુ શર્મદે...ત્વદી. ॥ ૮ ॥

ઈદંતુ નર્મદાષ્ટકં ત્રિકાલ મેવયે સદા,
પઠંતી તે નિરંતરં નયાંતિ દુર્ગતિં કદા ।
સુલભ્ય દેહ હૃલ્લભ મહેશ ધામ ગૌરવં
પુનર્ભવાનરાનવ વિલોક્યંતિ રારવમ્ ॥ ૯ ॥

છતી શ્રી મચ્છંકરાચાર્ય વિરચીતં નર્મદાષ્ટક સ્તોત્રં સંપૂર્ણં.

શુદ્ધિ પત્ર.

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૬	૫	શાર્ગ	શાર્ગ
૮	૫	વિષ્ણુ	વિષ્ણુ
૯	૧૬	ભૂતા	ભૂતા
૧૪	૬	દક્ષકં	દક્ષ
૧૫	૧૭	નામે	નમે
૧૭	૯	સગ્વી	સગ્વી
૧૯	૨	સિદ્ધિ	સિદ્ધ
૨૫	૮	ધ્રુવઃ	ધ્રુવઃ
૩૩	૧૪	આશ્રસમ	આશ્રમ
૩૪	૧૩	લોકા	લોક
૩૯	૧૫	નેકઃ	નકઃ
૫૧	૧૫	કરે	મળે
૫૧	૧૯	પ્રભો	પ્રભ
૫૪	૧	દ્ર	દ્રાકં
૫૪	૧૦	ત્મકા	ત્મકા
૫૫	૧૪	યાદ	પાઠ
૫૭	૭	ભૂત	ભૂત
૫૯	૭	યમ	મમ
૫૯	૯	રલોક	પરલોક
૫૯	૧૨	સન્નિધો	સન્નિધો

જ્યાં “ સહસ્ર ” છપાએલ છે ત્યાં “ સહસ્ર ” વાંચવું.

